

ПРОГРАМСКИ ОДБОР

Председник

Др *Бурђица Комленовић*, научни сарадник
Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Чланови

Проф. др *Ворытко Николай Михайлович*
Волгоградский государственный педагогический университет, Волгоград

Проф. др *Александр Михайлович Коротков*
Волгоградский государственный педагогический университет, Волгоград

Prof. dr *Hilbert Meyer*
Универзитет Карл фон Осиецки, Олденбург, Немачка

Др *Славица Максић*, научни саветник
Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Др *Јасмина Шефер*, виши научни сарадник
Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Др *Снежана Мирков*, научни сарадник
Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Доц. др *Вера Спасеновић*
Филозофски факултет Универзитета у Београду, Србија

Проф. др *Милан Матијевић*
Учительски факултет, Универзитет у Загребу, Хрватска

Др *Катаржина Пјурковска*
Методички центар за психолошко-педагошку помоћ, Варшава, Пољска

Др *Драган Јањетовић*
Болница Јужне области Норвешке, Арендал, Норвешка

Др *Питер Баголи-Симо*
Факултет за географију, Бабеш-Бољај Универзитет, Клуж -Напока, Румунија

Проф. др *Драгица Тривић*
Хемијски факултет Универзитета у Београду, Србија

Проф. др *Џевдета Ајановић*
Филозофски факултет Универзитета у Сарајеву, Босна и Херцеговина

Проф. др *Милка Андрић*
Помоћник министра, Министарство просвете Р. Србије, Србија

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Председник

др Ђурђица Комленовић

Генерални секретар

мр Душица Малинић

Секретар

мр Наташа Лалић-Вучетић

мр Николета Гутвајн

ОРГАНИЗАТОРИ СКУПА

ИНСТИТУТ ЗА ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА

Добрињска 11/III, 11 000 Београд

www.ipisr.org.rs

ВОЛГОГРАДСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

Волгоград, 400131, пр. Ленина, 27

www.vspu.ru

Напомена: Аутори резимеа одговорни су за превођење на енглески језик.

НАПОМЕНА:

Саопштења сарадника Института за педагошка истраживања представљају резултате рада на пројекту „Образовање за друштво знања“, број 149001 (2006-2010), чију реализацију финансира Министарство науке Републике Србије.

УВОДНА САОПШТЕЊА

КРИТЕРИЈУМИ ЗА ДОБРУ НАСТАВУ – ЕМПИРИЈСКИ НАЛАЗИ И ДИДАКТИЧКИ САВЕТИ

*Хилберт Мајер**

Универзитет Карл фон Осиецки, Олденбург, Немачка

Развијање реалистичне и амбициозне „персоналне теорије добре наставе“ је главна карактеристика професионализма наставника. Лична искуства представљају најмоћнији елемент ове персоналне теорије. Томе треба додати теоријске оријентације и емпиријске налазе. Тако, моја главна порука гласи: *Различити налази међународног истраживања школске ефикасности могу се сумирати у виду каталога од десет процесно оријентисаних критеријума добре наставе.* Предавање ће обухватити (1) теоријски оквир за дефинисање „добре наставе“; (2) неке информације о конкретним емпиријским налазима; (3) правила за дефинисање даљих критеријума; (4) малу вежбу са публиком: „утицај наставника на сазнајна постигнућа ученика“ и (5) неке идеје о томе како користити овај каталог у школском развоју.

Кључне речи: настава, школска ефикасност, критеријуми добре наставе.

* hilbert.meyer@uni-oldenburg.de

ТРИ АСПЕКТА УЧЕЊА

*Николај Михаилович Боритко**

Волгоградски државни педагошки универзитет, Волгоград, Русија

Хуманистички приступ обучавању посматра човека у оквиру бића преко његове унутрашње активности, делатности и личности и у контексту културе. 1) Ако културу, као свеукупност достигнућа човечанства, посматрамо у њеном социо-нормативном аспекту (усвајање социјалних норми) онда се обучавање схвата као средство преношења и усвајања друштвеног искуства које је уобличено у садржај обучавања и усвајање тог искуства од стране појединца. Тако обучавање постаје припрема младог нараштаја за испуњавање социјалних улога. Резултат је спремност за обављање социјалних улога. 2) Ако се култура види као ниво развоја индивидуалне свести (издвајање себе из средине), онда се долази до схватања обучавања као вођеног процеса саморазвоја учесника обучавања. У том случају, приликом планирања обучавања усмерени смо на његове законитости и принципе. Резултат је динамика саморазвоја учесника обучавања (ученика и наставника). 3) Схватање културе као универзалне карактеристике делатности води ка виђењу обучавања као заједничке делатности наставника и ученика у којој се остварује индивидуално-личности развој, где ученик постаје субјект обучавања. Резултат је лична активност ученика у самообучавању.

Кључне речи: култура и образовање, правило, процес, активност.

* borytko@mail.ru

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

*Ђурђица Комленовић**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

У раду се разматра процес развијања образовних стандарда за крај обавезног образовања у Републици Србији, са посебним освртом на образовне стандарде за предмет Географија. Реч је о предложеној листи стандарда који одражавају ученичке компетенције, односно у првом делу рада описано је шта ученик треба да зна, разуме и уме да уради на крају обавезног образовања. У другом делу рада приказани су резултати истраживања спроведеног у циљу провере концепта образовних стандарда и одређивања нивоа постигнућа знања и вештина ученика осмог разреда, а на основу тестова знања. Осим тога, приказани су резултати истраживања прикупљени анкетним листом којим је испитивано мишљење ученика и наставника о листи и нивоима предложених стандарда. На основу добијених резултата из поменутих испитивања, као и процене стручног тима дефинисани су стандарди за предмет Географија, издвојене су четири подобласти са 20 стандарда, на три нивоа постигнућа.

Кључне речи: обавезно образовање, образовни стандарди, географија.

* djkomlenovic@rcub.bg.ac.rs

**ТЕОРИЈСКО-МЕТОДОЛОШКИ ПРОБЛЕМИ
У ОДРЕЂИВАЊУ И МЕРЕЊУ КВАЛИТЕТА НАСТАВЕ**

ДЕФИНИСАЊЕ ОБРАЗОВНИХ СТАНДАРДА ЗА ПРЕДМЕТ ПРИРОДА И ДРУШТВО

*Јелена Пешић**

Институт за психологију, Београд, Србија

Сања Благоданић

Учитељски факултет, Београд, Србија

Весна Картал

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд, Србија

У раду се приказује процес развоја образовних стандарда за предмет Природа и друштво, пројектованих за крај првог циклуса образовања (четврти разред). Разматрају се полазне претпоставке, основне процедуре и принципијелне дилеме везане за стратегију израде образовних стандарда: (а) дефинисање области; (б) формулисање дескриптора који описују очекивана знања и вештине ученика на одређеном нивоу постигнућа; (ц) израду задатака којима се испитују знања и вештине дефинисане дескрипторима. На основу резултата пилот истраживања (спроведеног на репрезентативном узорку од 668 ученика), провераван је садржај дескриптора, као и пројектована очекивања о нивоима постигнућа ученика. У раду се разматрају и неке од најважнијих импликација тих резултата везане за: особеност предмета Природа и друштво, проблеме у Наставном програму (као и у уџбеницима) и изненађујуће раскорак између очекиваних и остварених исхода за поједине дескрипторе. Овим се образлаже велики значај стандарда за унапређење квалитета наставе предмета Природа и друштво, а изводе се и неке практичне смернице за остваривање тог циља.

Кључне речи: образовни стандарди, образовни исходи, природа и друштво.

* kostamat@eunet.rs

**ТЕОРИЈСКО-МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР МЕРЕЊА КОМПЕТЕНЦИЈА
УЧЕНИКА У ОБЛАСТИ ЧИТАЊЕ У ПРОЦЕСУ ПОСТАВЉАЊА
ОБРАЗОВНИХ СТАНДАРДА**

*Ана Пејић**, *Јелена Николић*

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд, Србија

Јасмина Московљевић

Филолошки факултет, Београд, Србија

Дијана Плут

Институт за психологију, Београд, Србија

Сврха овог истраживања била је мерење компетенција ученика за разумевање уметничких и информативних текстова ради постављања образовних стандарда за крај првог циклуса образовања. Интерактивни конструкт читања заснован је на савременим когнитивним, лингвистичким и поетичким теоријама. Издвојена су три основна аспекта читања: проналажење информација у тексту, развијање интерпретације у процесу читања и промишљање о прочитаном тексту. Способности за проналажење информација у тексту ослањају се на таксономију Андерсона и у складу су са истраживањем Озуруа. Разумевање дискурса и промишљање о тексту усаглашено је са когнитивним учењем В. Кинча и поетичким теоријама семиотичара и рецепциониста, као на пример, В. Изер. Компетенције су првобитно раслојене на три нивоа према когнитивној сложености, а затим редефинисане након ајтем-анализе на пробном тестирању. Резултати главног тестирања били су емпиријска потврда/оспоревање претпостављених компетенција за разумевање читања, којима се дефинише будући предлог образовних стандарда.

Кључне речи: образовни стандарди, компетенције, читање, тестирање, ајтем-анализа.

* apejic@ceo.edu.rs

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ – ТЕМЕЉ ЕФИКАСНОСТИ НАСТАВНОГ ПРОЦЕСА

*Синиша Кушић**

Филозофски факултет, Ријека, Хрватска

У скорашњим расправама о квалитету и ефикасности образовног система, школе и наставног процеса, средишње место заузимају појмови образовни стандарди, компетенције и очекивани исходи учења. Образовни стандарди, као инструмент образовне политике, одређују намеру школских процеса учења и поучавања те јасно описују компетенције које ученици треба да стекну у одређеном наставном предмету и на одређеном ступњу школовања. Истовремено служе као критеријум квалитета наставног процеса јер се проверава оствареност описаних компетенција на темељу вредновања. Средишње питање васпитно-образовног процеса постаје које компетенције ученици морају стећи и када, што доводи до промене парадигми у учењу и поучавању од „инпут“ према „оутпут“ оријентацији. Схватање компетенција, као инструмената операционализације образовних стандарда, захтева конкретно и недвосмислено дефинисање исхода учења који усмеравају планирање и програмирање наставног процеса и утичу на избор садржаја, стратегија учења и поучавања, метода и облика рада те на процес вредновања.

Кључне речи: образовни стандарди, компетенције, исходи учења, квалитет наставе.

* skusic@ffri.hr

ШКОЛА У УЧЕЊОЈ ЦИВИЛИЗАЦИЈИ XXI ВЕКА

*Ненад Сузић**

Филозофски факултет, Бања Лука, Босна и Херцеговина

Аутор полази од поставке да је XX век попут лакмус-папира показао домете и ограничења традиционалне школе, да се из ових спознаја могу извести врло корисна сазнања о школи какву требамо а какву немамо ни данас, једну деценију након почетка XXI века. Традиционална школа је, поред позитивних, генерисала и негативне исходе образовања. Такви исходи су: негативно вредновање учења, страх од учења, дефанзивни песимизам, избегавање рада, самохендикепирање, конкуренција, робовски менталитет и други нежељени ефекти школовања. Школа у учењој цивилизацији мора променити своју визију, мисију и улогу. Уместо да форсира знање и меморативно-репродуктивне способности ученика, школа ће имати приоритетни задатак да оспособи децу за ефикасно учење, да их придобие да заволе учење и да постану ентузијастични ученици. Све ово ће зависити првенствено од наставника јер су они кроз историју образовања имали кључну улогу у свим реформама. Нову школу у друштву које учи не можемо добити реформама које диктирају административни центри „одозго“, него системским применама и систематским усавршавањем наставника поступним унапређивањем праксе по моделу „корен – трава“.

Кључне речи: учења цивилизација, учење учења, негативни исходи образовања, ентузијастични ученици.

* nenad_szc@yahoo.com

ОДРЖИВОСТ ПЛУРАЛИСТИЧКОГ КОНЦЕПТА ОБРАЗОВАЊА У ДРУШТВУ ЗНАЊА

*Миросава Буришић-Бојановић**
Филозофски факултет, Београд, Србија

У раду се испитује одрживост основних начела плуралистичког образовног концепта, из перспективе друштва знања. Процес преиспитивања односио се на могућност подстицања плуралистичког когнитивног стила у настави као и на очекиване ефекте у образовном и васпитном домену. Како плуралистички концепт садржи начела мултиперспективности и мултикултуралности, анализирани су могућности ојачавања еманципаторног потенцијала школе плуралистичким приступом. Анализа се одвијала на два нивоа: концептуалном и практичном. Циљ је био да се утврди како начела мултиперспективности и мултикултуралности као конституенти плуралистичког образовног концепта кореспондирају с једне стране, са захтевима савременог радног окружења, а с друге, са пожељним васпитним исходима. У раду се разматрају кључне психолошке претпоставке, али и препреке наставе која уважава и развија разноврсне перспективе ученика. Ауторка закључује да подстицање плуралистичког когнитивног стила у настави представља изузетно значајан потенцијал плуралистичког образовног концепта у припреми младих за рад у друштву знања.

Кључне речи: плуралистички когнитивни стил, мултиперспективност, мултикултуралност.

* mdjurisic@rcub.bg.ac.rs

ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ У ЗАЈЕДНИЦИ КОЈА УЧИ

*Живка Крњаја**

Филозофски факултет, Београд, Србија

Схватање професионалног развоја васпитача и учитеља у заједници која учи засновано је на изграђивању професионалних компетенција кроз континуирано, заједничко истраживање и преиспитивање праксе са колегама у контексту остваривања праксе. Заједница која учи обезбеђује услове за стални професионални развој, јер у њој практичари имају улогу истраживача, а истовремено је заједница која учи сама фокус преиспитивања и дискутовања схватања и деловања сваког учесника. Комплексним односом знања и деловања сваки практичар у заједници која учи мења свој приступ васпитно-образовној пракси у светлу новог разумевања и доприноси промени децјег вртића или школе као целине. Професионалне компетенције у заједници која учи су развојна категорија, заснована на схватању професионалца као компетентног ученика и истраживача. Сложеност промена развоја заједнице која учи и професионалног развоја њених учесника карактерише самоорганизација, самоевалуација и континуирано учење као заједнички грађено искуство.

Кључне речи: заједница која учи, професионалне компетенције, професионални развој

* ognjenk@beotel.net

КВАЛИТЕТ У СТРУЧНОМ ОБРАЗОВАЊУ ОДРАСЛИХ

*Александра Пејатовић**
Филозофски факултет, Београд, Србија

Пет центара за континуирано образовање одраслих, при постојећим средњим стручним школама, формиран су крајем 2003. године у оквиру Програма реформе средњег стручног образовања у Србији. Кроз програме центара, од почетка њихове делатности до данас, прошло је око 2.600 полазника. Обуке се остварују у виду неформалног стручног оспособљавања, преквалификације и доквалификације. Константно вишегодишње ангажовање на развијању квалитета различитих аспеката рада центара, између осталог, обухватило је: формирање образовне понуде засноване на захтевима, а не на “школским залихама“, односно, на анализи потреба за кадровима и обукама; изради стандарда занимања; изради стандарда обука, модуларног типа, базираних на исходима учења; континуираном усавршавању кадрова; препорученом стандарду евалуације постигнућа полазника; процени обуке од стране полазника, послодаваца и главног организатора обуке; до праћења полазника у два циклуса након завршетка обуке, ради сагледавања њених ефеката. Укупан рад који треба да доведе до одрживости центара, а који можемо да окрактеришемо као акционо истраживање, обухватио је и више евалуативних анализа делатности центара.

Кључне речи: стручно образовање одраслих, обука одраслих, квалитет у стручном образовању.

* apejatov@f.bg.ac.rs

ПАРАДИГМЕ КВАЛИТЕТНЕ УНИВЕРЗИТЕТСКЕ НАСТАВЕ

*Драго Бранковић**

Филозофски факултет, Бања Лука, Босна и Херцеговина

Почетком овога века у фокусу интересовања већег броја савремених педагога налазе се и фундаментална питања универзитетске наставе. И поред тога, још увек нису теоријски осмишљене нити емпиријски проверене основне парадигме (нова теоријска схватања наставе »усмерене на студента«) које су на нивоу садашњих нити предстојећих научних, техничко-технолошких и друштвених потреба. Међу савременим педагозима постоји сагласност да универзитетска настава треба имати све битне одреднице квалитетне наставе (кавалитет као мера остварености циљева и исхода учења; квалитет као мера остварених компетенција; квалитет као ниво остварености утврђених стандарда). У фокусу нашег интересовања нашло се питање критичког сагледавања вредности и ограничења нових парадигматских схватања на којима се заснива квалитетна универзитетска настава. Са тог критичког аспекта у раду су представљени терминолошко-семантички проблеми педагошких парадигми, педагошка теоријска схватања о унапређивању универзитетске наставе (парадигма поучавања, парадигма учења и парадигма самоучења) и анализирана су схватања о циљевима, компетенцијама, исходима и стандардима (просечан ниво постигнућа) у универзитетској настави.

Кључне речи: педагошка парадигма, квалитетна настава, циљеви и исходи учења, компетенције студената, стандарди учења.

* fil.fakultet@blic.net

НЕКА СОЦИОКУЛТУРНА ОГРАНИЧЕЊА ПРИМЕНЕ НАСТАВЕ УСМЕРЕНЕ НА УЧЕНИКА У ШКОЛАМА У СРБИЈИ

*Владета Милин**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Дидактички модел наставе усмерене на ученика представља израз савремених педагошких стремљења, а основна идеја овог концепта односи се на афирмацију равноправног положаја ученика у наставном процесу. Поменути модел је усмерен на укључивање ученика као активних партнера у сазнајни процес наставе, као и на њихову партиципацију у фазама планирања и евалуације наставе, што одговара модерним схватањима васпитнообразовне улоге школе у друштву. У овом раду износи се покушај утврђивања појединих социокултурних услова у друштву у Србији који ограничавају могућност примене наставе усмерене на ученика у школама у нашој земљи. Поред осврта на специфичност преношења педагошких решења у глобализованом свету и указивања на особености педагошких иновација у школском систему нашег транзиционог друштва, у овом раду разматра се и представа о детету, тачније представа о ученику, која је карактеристична за традиционално друштво у Србији. Коначно, понуђена су и одређена решења и препоруке које би могле да помогну у превазилажењу наведених ограничења.

Кључне речи: настава усмерена на ученика, настава у социокултурном контексту, традиционално схватање ученика.

* vladetamilin@yahoo.com

ОБРАЗОВАЊЕ НАСТАВНИКА У СРБИЈИ – КОМПАРАТИВНЕ ДИМЕНЗИЈЕ ЗА СРБИЈУ И СЛОВЕНИЈУ

*Милица Марушић**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Прегледом резултата истраживања TIMSS 2007 уочено је да је Словенија једна од земаља из окружења која је постигла значајно бољи успех од Србије. Ови резултати се посматрају као потенцијални индикатор квалитета образовања наставника. Компаративна анализа је обухватила како иницијално образовање, тако и систем професионалног усавршавања наставника. Неке од уочених разлика у иницијалном образовању наставника су: нешто већи проценат наставника са вишим степеном образовања у Словенији него у Србији и значајно већи проценат наставника који су стекли образовање наставничког смера у Словенији, у односу на Србију. Стога, један је од закључака да стицање педагошких знања у току студија доприноси бољем квалитету преношења знања. Описане су и разлике које постоје у процесу увођења наставника у посао, могућностима напредовања у струци, као и у систему стручног усавршавања. Такође, понуђене су сугестије за унапређивање стручног усавршавања наставника.

Кључне речи: компаративна анализа, образовање наставника, Србија, Словенија.

* milica13@yahoo.com

МОДЕЛИ ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА НАСТАВНИКА

*Биљана Вујасин**

Висока школа струковних студија, Вршац, Србија

Способност и спремност за континуиран професионални развој и доживотно учење данас је једна од основних компетенција савременог наставника. Већа очекивања наставника у односу на сопствено окружење, повећавају и његову одговорност, као и слободу избора. У том смислу говори се о читавом сету општих способности, односно компетенцијама, као неопходном услову за постизање индивидуалног и социјалног остварења. У настојањима да се конципира наставничка струка као рефлексивна, размишљајућа делатност, сагледава се однос традиционалне парадигме стручног деловања и алтернативно-критичког схватања, као и неки модели који расветљавају професионални развој наставника из различитих углова (модел Фулерове, Каганове, Берлинера, Фокса, Чикеринга, Драјфуса, Хубермана, Колба...). Наставник учи уз препознавање изазова, свесно размишљајући и трагајући за адекватним одговорима. Практична манифестација тога јесте његов професионални раст као стално напредовање које треба да га доведе и уврсти у креативне професионалце. Оквир за посматрање професионалног развоја наставника представља потреба за мењањем и обликовањем схватања о компетенцијама, што и јесте услов за професионализацију ове струке.

Кључне речи: компетенције, доживотно учење, модели, професионални развој, професионализација.

* vsvaspedagozi@hemo.net

УТИЦАЈ САРАДЊЕ ИЗМЕЂУ НАСТАВНИКА НА КВАЛИТЕТ НАСТАВЕ ПРИРОДНИХ НАУКА У СРБИЈИ

*Дејан Станковић**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Сарадња између наставника у школи може се посматрати као један од извора њиховог професионалног учења и развоја. Између осталих, може се поставити и питање какав је утицај сарадничке праксе наставника на квалитет наставе. За одговор на ово питање коришћени су подаци из студије TIMSS 2007, у којој је сарадња између наставника операционализована преко следећих облика: дискусија о подучавању појмова, заједнички рад на припреми дидактичких материјала и узајамно присуствовање на часовима. На узорку основношколских наставника предмета природних наука из Србије, проверавана је веза између професионалне интеракције наставника и учесталости неких наставних поступака. Анализа је показала да између њих постоји релативно слаба, али доследна повезаност – наставници који чешће сарађују са својим колегама чешће ангажују своје ученике у активне методе учења, попут планирања и извођења експеримената и истраживања, но што то чине други наставници. У раду се ови резултати дискутују и тумаче довођењем у везу са другим налазима студије TIMSS 2007.

Кључне речи: сарадња између наставника, настава природних наука, TIMSS.

* dstankovic@rcub.bg.ac.rs

ДИДАКТИЧКЕ СТРАТЕГИЈЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ИСХОДА УЧЕЊА УЗ НОВЕ НАСТАВНЕ МЕДИЈЕ

*Милан Матијевић**

Учитељски факултет, Загреб, Хрватска

Познато је да избор и измена дидактичких стратегија зависе од циљева учења, природе садржаја учења и претходних искустава. Циљеви учења условљавају и избор докимолошких модела за унутрашњу евалуацију. Докимолошка решења (модел оцењивања) знатно су условљена и филозофијом васпитања те природом наставних активности, условима у којима су постигнути конкретни резултати учења, те сврхом за коју се вредновање проводи. У пракси понекад није тако, па се сусрећемо и с покушајима да се исти докимолошки модели користе за вредновање у когнитивном, афективном и моторичком подручју учења, затим за учење из књига и учење уз помоћ нових медија (Интернет, сателитска и кабловска телевизија, мобилно учење и сл.), односно за учење у сасвим новом медијском окружењу. На исти начин се вреднују резултати учења у подручју математике и веронаука, музичке културе и страног језика. Шта и како треба вредовати у процесу учења у мултимедијском окружењу на почетку трећег миленијума? Која питања прате такво вредновање и какви се одговори могу очекивати?

Кључне речи: дидактичке стратегије, исходи учења, нови наставни медији, Интернет.

* milan.matijevic@zg.t-com.hr

ИЗАЗОВИ ПЕДАГОШКОГ ОЦЕЊИВАЊА У САВРЕМЕНОЈ НАСТАВИ

*Марија Јовановић**

Филозофски Факултет, Ниш, Србија

Један од најактуелнијих проблема педагошке теорије и васпитно – образовне праксе, без обзира на његову дугу историју и многобројне метаморфозе кроз које је прошло, јесте педагошко оцењивање. Актуелност овог проблема изазвана је пре свега његовим значајем, али и извесном теоријском и практичном неразвијеношћу у односу на друге елементе обликовања наставно – васпитног рада. Тако се у наставном процесу педагошко оцењивање и даље појављује у различитим облицима и модификацијама, разликујући се по степену уопштености (парцијално, фиксирано и интегрално), методама приказивања (непосредно и посредно) и утицају (одсуство оцењивања, неодређено оцењивање, директно позитивно и негативно оцењивање). Евидентна разноврсност облика оцењивања, које користи наставник, ствара садржајан емоционални, мотивациони и социјално – психолошки контекст, који одређује општу педагошку ситуацију не само у испитивању, него и у целом наставном процесу. Из тог разлога, у раду ће бити представљене основне карактеристике наведених облика оцењивања, значај индивидуалних стилова оцењивања и нивоа подударања и одступања оцењивања и самооцењивања ученика.

Кључне речи: педагошко оцењивање, степен уопштености, методе приказивања и утицаја, индивидуални стилови оцењивања, ниво подударања и одступања.

* marijaj@filfak.ni.ac.rs

ТАКМИЧЕЊЕ У ШКОЛИ: ЗА И ПРОТИВ

*Милица Андевски**

Филозофски факултет, Нови Сад, Србија

Миленко Кундачина

Учитељски факултет, Ужице, Србија

Да ли такмичење унапређује рад школе? Такмичење и конкуренција представљају кључне појмове у привредној делатности, у образовној политици су табу тема, а у педагошкој пракси постоје спорења око њихове улоге и функције. У педагошком дискурсу важи представа да образовање може бити ослобођено сврхе, да не мора бити функционално, а камоли да се посматра са економског становишта. Водеће речи, као што су аутономија школе и евалуација, указују на то да би такмичење између школа могло постати прекретница у обликовању националног системског менаџмента резултата и квалитета. Наравно да су за ово потребни одређени услови и инструменти. Са друге стране, извесно да је конкуренција трговина и поставља се питање да ли она оживљава образовање или само послове око образовања. Како заштити суштину образовања од онога што је повезано са такмичарским духом? Како уместо очекивања везаних за такмичење, уместо неповерења и санкција везаних за стварање образовних стандарда, неговати поверење, подршку, мотивацију и кооперацију и у њима препознати значај добрих услова рада за ученике и наставнике?

Кључне речи: такмичење, конкуренција, квалитет, образовни стандарди, менаџмент.

* pedagozi@ff.uns.ac.rs

СТАВОВИ СТУДЕНАТА УЧИТЕЉСКОГ ФАКУЛТЕТА У РИЈЕЦИ ПРЕМА ОБРАСЦИМА ПОНАШАЊА У СОЦИЈАЛНИМ СУКОБИМА

*Зорина Пиноза-Кукурин**

Учитељски факултет, Ријека, Хрватска

Наташа Влах

Дечији вртић Ријека, Хрватска

Познато је да обрасци понашања учитеља и васпитача произлазе из културног контекста и професионалног идентитета, а деца предшколског узраста и ученицима у нижим разредима основне школе управо те особе изван породичног круга представљају модел социјалног учења. Ово истраживање бави се ставовима студената учитељског факултета према обрасцима понашања у социјалним сукобима. Први циљ је утврђивање ставова према обрасцима понашања у социјалним сукобима студената. Други циљ је утврдити релације између ставова према обрасцима понашања у социјалним сукобима и година студирања. Подаци су прикупљани мерним инструментом *Ставови према обрасцима решавања социјалних сукоба*, адаптираним према Узелац и Жакман (2000), на узорку од 121 студента Учитељског факултета у Ријеци током децембра 2007. године. Резултати, добијени применом једноставних статистичких метода, показују да нема статистички значајних релација између година студирања и ставова према обрасцима понашања у социјалним сукобима. Резултати су интерпретирани у контексту скривеног курикулума и имплицитне педагогије, као оснаживања будућих учитељица и васпитачица током студија за суочавање с проблемима у пракси.

Кључне речи: компетенције учитељског и васпитачког кадра, обрасци понашања, социјални сукоби, скривени курикулум, ставови.

* zorina@ufri.hr

ПЛУРАЛИЗАМ ПОРОДИЧНИХ СТРУКТУРА У САВРЕМЕНОЈ НАСТАВИ

*Барбара Кушевић**

Филозофски факултет, Загреб, Хрватска

Савремену породицу обележава све израженија разноликост породичних структура која се, пре свега, огледа у повећаном броју једнородитељских породица, породица с невенчаним партнерима и реконструираних породица. Та се релативно нова ситуација треба узети у обзир и у васпитно-образовном процесу, у којем се пред учитеља постављају нови захтеви. Наиме, да би могао уважити породичну ситуацију сваког појединог ученика, учитељ треба да има одређене компетенције и то, пре свега, компетенције потребне за сарадњу с родитељима, али и за пажљиво опхођење с ученицима из различитих породица. Међутим, осим на интерперсоналном нивоу, плурализам породичних структура мора се уважити и при обликовању наставних садржаја и средстава, у којима ће се промене породичне структуре рефлектовати тако да се ниједна група ученика због своје породичне ситуације не осећа дискриминисаном.

Кључне речи: породица, плурализам породичних структура, савремена настава, сарадња с родитељима, наставни садржаји.

* bkusevic@ffzg.hr

УТИЦАЈ ПОРОДИЧНОГ СТАТУСА НА ОБРАЗОВНА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

*Биљана Бодрошки-Спариску**
Филозофски факултет, Београд, Р Србија

Тема овог рада је утицај различитих концептуализација и операционализација породичног статуса на школска постигнућа ученика. Опште је познато да породични статус показује снажан утицај на образовна постигнућа и да је у том погледу веома значајан за процену образовног система са аспекта правичности или „једнаких шанси за све“. Међутим, примећено је да су уобичајене мере социоекономског статуса породице често пристрасне у односу на економски боље стојеће земље, земље западног културног подручја и већег степена урбанизације. С тим у вези, отвара се питање како операционализовати ову варијаблу, а да се минимизира њена осетљивост у односу на карактеристике различитих земаља у којима се мере образовна постигнућа ученика. Нови начини мерења у савременим истраживањима, који поред варијабли као што су на пример, образовање и професија родитеља, укључују и такозвани „културни капитал“ породице, значајно унапређују степен објективности процене утицаја породичног статуса на школска постигнућа ученика у различитим земљама.

Кључне речи: мерење породичног статуса, социоекономски статус породице, културни капитал породице, школска постигнућа ученика.

* bbodrosk@f.bg.ac.rs

САВРЕМЕНИ ЦИЉЕВИ И ФУНКЦИЈЕ ТЕРЕНСКЕ НАСТАВЕ У ГЕОГРАФСКОМ ОБРАЗОВАЊУ

*Буро Марић**

Млађен Трифуновић

Природно-математички факултет, Бања Лука, Босна и Херцеговина

Теренска настава представља један од спецификаума географије као научнонаставне дисциплине и кључну компоненту географског образовања и истраживања. Један од циљева теренске наставе јесте дубље познавање и разумевање међузависности географских појава и процеса, а суштинска функција се односи на стварање ученичких практичних, организационих и интелектуалних способности које су применљиве у стварном свету. Дидактично – методска димензија теренске наставе лежи у развијању осећања према географској средини, односно стварање навика за одговоран и брижан однос према осетљивости животне средине и одрживом развоју. Теренска настава представља модел „учења учења“, а не наставну ситуацију за упознавање географских објеката. Још увек се теренска настава не користи онолико колико би то теоријски било потребно и педагошки корисно. Тачно је да је то једна од скупљих димензија образовања, али је врло погрешно схватање да она ремети континуитет и напредовање ученика у другим предметима. Због свега тога, организација теренске наставе је врло сложен и одговоран задатак.

Кључне речи: теренска настава, циљеви, функције, географско образовање.

* djuromaric@yahoo.com

РУМУНИЈА У ГЛАВАМА ДЕЦЕ: ПРОЦЕНЕ МЕНТАЛНИМ МАПАМА У ШКОЛИ И АКАДЕМСКА ГЕОГРАФИЈА

*Питер Баголи-Симо**

Факултет за географију, Бабеш-Бољај Универзитет, Клуж-Напока, Румунија

Менталне мапе представљају индивидуалне и интернализоване концептуализације датог простора или места које се користе у настави географије као контролни инструмент и као истраживачки метод. Главни циљ овог истраживања био је да се идентификују начини како ученици нижих разреда средње школе концептуализују Румунију. Моја прва хипотеза била је да су ментална обележја простора одређена географским (углавном физичко-географским) знањем. Превелики број топонима у настави географије доводи до лошег успеха у познавању простора, што је моја следећа хипотеза. Коришћењем квалитативног метода анализе садржаја доказао сам валидност својих хипотеза које откривају различите типове индивидуалних Румунија у главама деце. Објекти заступљени на већини менталних мапа су физички или социоекономски ентитети о којима се предаје у настави географије. Једини трагови наставе историје откривени су у именовану неких историјских региона. Представљајући социоекономске процесе као изоловане елементе, субјекти не успевају да тачно лоцирају просторне ентитете нити да их доведу у везу са важним процесима.

Кључне речи: ментална мапа, Румунија, просторно знање, топонимија, настава географије.

* bspeter@geografie.ubbcluj.ro

СПРЕМНОСТ ЗА ШКОЛУ СА ЛОГОПЕДСКОГ АСПЕКТА

*Радмила Зеба**

Дечији вртић »Радост«, Загреб, Хрватска

Полазак детета у школу подразумева почетак формалног учења и усвајања предвиђеног програма у структурираним условима и одређеном временском периоду. Спремност за школу процењује се на социјалном, емоционалном и психолингвистичком нивоу који подразумева и говорно-језичну компетенцију потребну за стицање вештина читања и писања, за процес учења и стицања знања. Читање је темељна вештина у стицању знања, а предуслови за успешно стицање те вештине бројне су субговорно-језичне способности, говорно-језична развијеност и психичке функције као што су: мишљење, памћење, пажња и перцепција. У процени спремности за школу учествују психолог са социо-емоционалног аспекта и психичких функција, као и логопед са аспекта говорно-језичне компетенције и вербалне комуникације. Говорни поремећаји један су од фактора који обзиром на степен и врсту могу значајније утицати на не/спремност за школу, посебно ако су удружени са недовољном развијеношћу субговорно-језичних функција и социо-емоционалном незрелошћу.

Кључне речи: спремност за школу, учење, читање и писање, говорни поремећаји.

* r.zeba@vip.hr

ТЕОРИЈЕ ХУМОРА И ЗНАЧАЈ ХУМОРА У НАСТАВИ

*Јасна Гржинић**

Универзитет „Јурја Добриле“, Пула, Хрватска

У раду се актуализују теоријски достигнућа у подручју хумора од антике до данас узимајући у обзир битне потешкоће, нарочито оне термилошке природе у дефинисању хумора. Кључна су питања: шта је смех, а шта је смешно, које су значењске импликације појма хумор и како се тај појам схвата у романтизму, а како га схватају новије теорије. При томе се у обзир узимају они закључци чији се непосредни ефекти могу применити у процесу наставе схваћене, пре свега, као комуникацијски процес, као однос између пошиљаоца и примаоца поруке. У том смислу, испитују се психоаналитички, филозофски, књижевнотеоријски, (прагма)лингвистички, социолошки, деонтолошки и други аспекти смеха и његовог схватања као кода који придонosi хуманој димензији међуљудских односа. Рад, поред теоријских компарација и закључака који су резултат тих процеса, доноси и примере из праксе који фунгирају као аргументи у новом гледању на улогу смешног у битно специфичним околностима друштвених односа савременог света, посебно у постратном времену транзиционог јужнословенског простора, у доба потпуне формализације осетљивог комуникацијског ткива унутар наставног процеса и опште, глобалне кризе човечанства.

Кључне речи: смеховни облици, хумор, иронија, комика, сатира, виц, савремена настава, емоционална клима, деонтологија учитеља.

* jasna_grzinic@inet.hr

РАЗУМЕВАЊЕ СМРТИ – ДИЛЕМЕ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВАЊУ

*Соња Чудек-Шлецка**

Виша административна школа, Биелско-Бјала, Пољска

Феномен смрти предмет је интересовања човека већ веома дуго. Контакт са смрћу је за све, па и децу и младе огромно искуство које заувек остаје у сећању. Важна карактеристика данашњег времена јесте изоловање деце и младих од свега што се односи на смрт. С обзиром да сами родитељи нису увек у стању да са децом разговарају о овој теми, школа би требало да их подржи тако што би спроводила образовање које служи у те сврхе. Овај рад садржи опис истраживања спроведеног међу наставницима који су изразили своје компетенције и дилеме са којима се суочавају у свом разумевању смрти. Ни родитељима ни наставницима још увек нису у потпуности позната сва питања повезана са смрћу. Зато се сада суочавамо са неопходношћу припреме родитеља и наставника за упознавање деце са овим тешким питањем. То је могуће постићи адекватном педагошком припремом и педагогизацијом родитеља.

Кључне речи: наставник, дилеме, разумевање смрти, дете, васпитање.

* sonia1256@interia.pl

КАРАКТЕРИСТИКЕ УСПЕШНЕ НАСТАВЕ

РЕКОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈА САДРЖАЈА И ФУНКЦИЈА ОПШТЕГ ОБРАЗОВАЊА

*Грозданка Гојков**

Висока школа струковних студија, Вршац, Србија

Дискусија у тексту дотицаће новија настојања да се образовање измести из основног човековог права у тржишно добро, а школе у организације за обезбеђивање услуга и добара које захтева тржиште рада, што између осталог значи и ревизију знања чије је посредовање у таквој школи легитимно. Промисљаће се о укупном концепту општег образовања из угла који подлеже темељној ревизији. По успостављању вредносне поларизације између (за ефикасно задовољење потреба тржишта рада) употребног и неупотребног (самим тим нелегитимног) знања општеобразовно знање почиње измицати функционално изравнатим битним компетенцијама. Као идеолошки конструкт, с једне стране, делује као тотална формула, која због своје вредносне испразности и недоречености у себе удружује суму свих жељених педагошких учинака, а уједно се успоставља као алтернатива широком збиру вредности и знања који у савременој логици важе за непотребне, нузупотребне и као такве нежељене.

Кључне речи: реконцептуализација садржаја, функција општег образовања.

* ggojkov@hemo.net

ИСТОРИЈСКИ ПРЕГЛЕД ПЛАНОВА И ПРОГРАМА ЗА ОСНОВНОШКОЛСКУ НАСТАВУ У СРБИЈИ

*Петар Рајчевић**

Учитељски факултет, Призрен-Лепосавић, Србија

Један од вековних историјских закона јесте закон реда. Од ранијег зависи све касније. Сами себи смо данас јаснији када се сретнемо са својом научном и културном прошлошћу. Наставне планове и програме за основну школу нововековне Србије до 1838. године карактерисао је локални значај. Писали су их сами учитељи за своје практичне потребе. Од те године они су постали државна брига и стасавали су заједно са њеним све сложенијим организовањем. Ради прегледности потребно их је проучавати кроз неколико историјских фаза развоја земље. Сваку од тих етапа карактерисале су извесне друштвене, научно – теоријске и педагошко – дидактичке основе које су се манифестовале и у наставним плановима и програмима за основну школу. Увек је у узајамном владајућем политичком и научном контексту настајала потреба за реформисањем ових значајних докумената. Данашњи период друштвеног развоја Србије потврђује ово правило.

Кључне речи: план и програм, основна школа, Србија.

* formasa@gromnet.net

ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА ШКОЛСКОГ ОБРАЗОВАЊА У РУСИЈИ: СЕЛЕКЦИЈА ИЛИ СЕГРЕГАЦИЈА

*Николај А. Белканов**

Државни универзитет „Иван Бунин“, Јелец, Русија

Диференцијација образовања као део модерног образовања у Русији (укључујући и школско образовање) узроковала је, са једне стране, диверсификацију образовних могућности и услуга, оријентацију према европској и светској образовној пракси, а са друге стране, створила је антагонизам између образовања елита и обичних грађана, либерално – плуралистичких и конзервативно – унитарних идеја о образовном систему. Процедура селекције ученика још увек је најмање обрађена у педагошким наукама у Русији и најмање транспарентна у образовној пракси. Ова чињеница даје повод за разговор о образовној сегрегацији која би могла да интензивира све негативне процесе стратификације друштва. Државни стандарди образовања, обједињени државни испити, који су сигурно довели до одређеног друштвеног и педагошког договора, подстичу оштре критике међу готово свим учесницима у дискусији, са изузетком државних званичника задужених за образовање. Истовремено, не постоје добро смишљена емпиријска истраживања у педагошкој литератури посвећена стању проблема образовне диференцијације.

Кључне речи: диференцијација образовања, образовање елита, образовна селекција, образовна сегрегација.

*nikbelkanov@rambler.ru

ОБРАЗОВАЊУ У „ДРУШТВУ УЧЕЊА“ ПОТРЕБНЕ СУ ДРУГАЧИЈЕ ДИДАКТИЧКЕ СТРАТЕГИЈЕ

*Бошко М. Влаховић**
Београд, Србија

Савремено друштво је већ достигло етапу развоја у којој је научно знање, односно интелектуална моћ човека постала битна производна снага, највећи капитал. Управо је људски капитал основа на којој ће се све више темељити даљи развој „друштава и појединаца“. Ако су научна знања, као систем мишљења, *основни капитал* од чијег улагања зависи сваки даљи прогрес, поставља се питање: *како тај капитал увећавати*, како га чинити вреднијим, квалитетнијим, употребљивијим. Овај проблем, с обзиром на његов значај за укупан развој друштава и појединаца, није и не може бити само школско, уже педагошко питање. Ипак, он је у средишту основних функција школе. Читаво подручје проблема који се тичу квалитета наставе/учења деценијама уназад држан је на периферији, или пак изван реформских подухвата у нашем образовању. Отуда, даља трагања за подизањем квалитета образовања морају бити усмерена на преиспитивање постојећих и на примену савремених дидактичких стратегија које се утемељују, у првом реду на ономе шта су актуелне сазнајне теорије, концепције учења, филозофије образовања.

Кључне речи: дидактичке стратегије, квалитет, сазнајне теорије, концепције учења вођења.

* edukabgd@gmail.com

ОДНОСИ ИЗМЕЂУ ЦИЉЕВА И СТРАТЕГИЈА УЧЕЊА СТУДЕНАТА УНИВЕРЗИТЕТА

*Снежана Мирков**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Односи између циљева и стратегија учења испитивани су скалом процене на узорку од 364 студента универзитета. Према налазима, добијеним техником Пирсонове линеарне корелације, усмереност на знање у негативној је корелацији са екстринзичним циљевима. Испитаници усмерени на знање примењују стратегије разумевања и стратегије усмерене на постигнуће. Стратегије разумевања повезане су са стратегијама усмереним на постигнуће. Метаучење је изражено код испитаника усмерених на знање и на самопотврђивање. Метаучење је повезано са применом стратегија разумевања и стратегија усмерених на постигнуће. Испитаници усмерени на знање изражавају флексибилност у примени стратегија, што указује на добру адаптацију. Добијени налази указују да на примену стратегија у учењу утичу и захтеви које поставља универзитетска средина. У складу са налазима других истраживања, саморегулација у процесу учења омогућава флексибилност у примени стратегија.

Кључне речи: циљеви учења, стратегије учења, студенти универзитета.

* smirkov@rcub.bg.ac.rs

НАЧЕЛА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ И ШКОЛИ

*Емина Копас-Вукашиновић**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Бранка Савовић

Висока школа струковних студија, Шабац, Србија

Начела васпитно-образовног рада са децом најстаријег предшколског узраста указују на основна обележја тог рада у дечјем вртићу. Колико су та обележја у складу са захтевима савремене школе? Да ли су поменута начела актуелна и у наставним активностима, које се реализују са најмлађим ученицима? Колико је реално остварен континуитет у систему предшколског и основношколског образовања и васпитања? До одговора на ова питања аутори долазе увидом у актуелне програме васпитно-образовног рада за предшколску установу и основну школу. Поткрепљење за теоријски контекст проналазе у ставовима васпитача и учитеља о основним начелима васпитно-образовног рада са децом најстаријег предшколског и најмлађег школског узраста. Утврђени ставови могу бити полазна основа за њихово усаглашавање, ради брже и лакше адаптације деце која прелазе из предшколске установе у школу, као и њихових бољих постигнућа у наставним активностима.

Кључне речи: начела васпитно-образовног рада, предшколска установа, школа, настава, постигнућа ученика.

* ekopas@rcub.bg.ac.rs

КВАЛИТЕТ И ЕФИКАСНОСТ НАСТАВЕ: РАЗЛОГ НАПУШТАЊА ОБРАЗОВАЊА И ПОВРАТКА У ОБРАЗОВАЊЕ

*Снежана Медић**

Филозофски факултет, Београд, Србија

Квалитет и ефикасност наставе, за одрасле који су напустили основно образовање, може бити питање узрока његовог напуштања као и шанса да се образовању поново врате. У истраживању механизма како формални образовни систем учинити доступним и пожељним за одрасле, квалитет и ефикасност наставе били су полазна премиса. Њихово остварење значајним делом зависи од компетенција наставника да организују и реализују наставни процес у коме ће овакви полазници бити успешни. У ту сврху, креиран је програм образовне подршке и развоја компетенција наставника за разумевање и отклањање баријера код одраслих за поновни повратак образовању, развој мотивације одраслих за поновно укључивање у образовни процес, као и обука наставника за примену одговарајућих метода наставе и израду савременог дидактичког материјала за потребе учења одраслих. Концепт развоја наведених компетенција наставника, начин реализације обука, као и евалуација постигнутих резултата чине садржај овог рада.

Кључне речи: ефикасност наставе, компетенције наставника, образовање одраслих.

* ipa@f.bg.ac.rs

ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ У ФУНКЦИЈИ КВАЛИТЕТНЕ И ЕФИКАСНЕ НАСТАВЕ

*Снежана Милошевић Јешић**

Завод за унапређивање образовања и васпитања, Београд, Србија

Квалитет и ефикасност наставе умногоме зависи од учитељевог умећа планирања и програмирања наставе. Функционални наставни планови и програми полазна су основа управљања квалитетним наставним процесом. Из доброг наставног плана и програма произилази добра припрема за час и, наравно добра настава и учење. Учитељски посао почиње и завршава се новим планирањем. Уколико изостану функционални планови и програми, онда нема ни функционалног дневног припремања за наставу, процеси воде сами себе неким случајним токовима, а о евалуацији наставе и учења нема ни речи. Иза оваквог циклуса ново планирање нема никаквих додирних тачака са резултатима рада из претходног циклуса. Из досад реченог произилази да ћемо наставно планирање и програмирање анализирати и као полазну основу не само за остваривање квалитетне и ефикасне наставе, већ и за њено вредновање, али и самовредновање учитеља.

Кључне речи: функционални наставни планови и програми, квалитетна и ефикасна настава.

*snezana.milisevicjesic@zuov.gov.rs

СТАНДАРДИ ОБРАЗОВНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ ЗА НАСТАВНИКЕ

*Сузана Никодиновска – Банџотовска**

Педагошки факултет „Свети Климент Охридски“, Скопље, Македонија

Коришћење образовне технологије у наставном процесу треба да буде регулисано одређеним стандардима. Овде разматрамо могућност успостављања једног дела стандарда, оних који се односе на наставнике. Користећи акредитована међународна искуства, предлагемо следећи модел. У складу са тим моделом направљене су категорије стандарда: разумевање и прихватање потребе за образовном технологијом; знање и способности повезани са образовном технологијом; праћење актуелних трендова у пољу образовне технологије; стварање одговарајућих стратегија за имплементацију технологије у наставном процесу; примена технологије у праћењу и евалуацији учења и индивидуалног напретка ученика и употреба образовне технологије за професионални развој и доживотно учење. Значајни аргументи за имплементацију ових стандарда су следећи: омогућавање одговарајуће примене образовне технологије; омогућавање ране примене образовне технологије; иницирање иновативног приступа наставним активностима и стварање услова за модернизацију професионалног развоја.

Кључне речи: образовна технологија, стандард, наставник.

* suzi.niko.bancot@gmail.com

САВРЕМЕНА ШКОЛА И ИНДИВИДУАЛИЗОВАНА НАСТАВА

*Буба Стојановић**

Учитељски факултет, Врање, Србија

Досадашња пракса да настава, као најорганизованији вид васпитања и образовања, почива на потребама и могућностима такозваних просечних ученика потврђује мисли Томаса да: „Лоше методе чине да и добре књиге и добри учитељи постају бескорисни.“ Без обзира на образовање учитеља свака следећа генерација првака је „прича“ за себе, а сваки ученик у њој посебна индивидуа. Савремено друштво које учи тежи да свако напредује својим темпом, у складу са својим индивидуалним могућностима и особинама личности. Индивидуализована настава као нова стратегија учења, која узима у обзир све особености индивидуе ученика, нуди решење овог проблема. Индивидуализација часова српског језика и књижевности потврђује то. Зато сматрамо да управо напредовање сопственим темпом и самопотврђивање представља најјачу мотивацију за континуирано напредовање и перманентно образовање.

Кључне речи: индивидуализација, разлике, способности, интересовања, перманентно образовање.

* bubastojanovic@gmail.com

АНАЛИЗА И КРИТИЧКИ ОСВРТ НА НАСТАВНИ ПЛАН И ПРОГРАМ УСМЕРЕЊА „ТУРИСТИЧКО ХОТЕЛИЈЕРСКИ КОМЕРЦИЈАЛИСТА“

*Анита Клапан**

Филозофски факултет, Ријека, Хрватска

Ирена Кис

Школа за туризам, угоститељство и трговину, Пула, Хрватска

Јозо Ђавар

Агенција за васпитање и образовање Републике Хрватске, Загреб, Хрватска

У свету је све уочљивији тренд развоја услужних занимања, а у развијенијим земљама две трећине радно способног становништва већ ради у услужном сектору, што је случај и с одређеним земаљама у развоју, међу којима је и Република Хрватска. Према подацима Државног завода за статистику највећи удео радно способног становништва чине особе средње стручне спреме, међу којима су најзаступљеније особе струковних занимања. С друге стране, према подацима Завода за запошљавање Републике Хрватске и у просечном броју незапослених превладавају особе ССС, и то са завршеном трогодишњом струковном средњом школом (35,0%), четворогодишњом средњом струковном школом и гимназијом (25,9 %). То указује на структурну незапосленост која је резултат неистовременог усклађивања образовног састава струковних школа са захтевима тржишта рада. Обзиром да је економија знања заснована на специјализованим знањима, пре свега на вештини повезивања и идентификацији проблема и његовог решавања, неопходна је чешћа анализа актуелних наставних програма и њихова корекција, односно усклађивање наставног програма потребама профила. Из тих разлога, аутори се у овоме раду баве анализом наставног плана и програма усмерења туристичко хотелијерски комерцијалиста.

Кључне речи: наставни план и програм, средња школа, туристичко хотелијерски комерцијалиста.

* anita.klapan@ri.t-com.hr

НОВИ ПРИСТУП ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА У ПОЉСКОЈ

*Катаржина Пјурковска**

Методички центар за психолошко-педагошку помоћ, Варшава, Пољска

Школску 2008/2009. годину пољско Министарство просвете прогласило је „Годином деце предшколског узраста”. У складу са директивама пољске владе и Министарства просвете полазак у школу предшколске деце постаће ускоро облигаторна обавеза. У складу са захтевима савременог система васпитања и образовања у ЕУ, деца у Пољској на узрасту од шест година, биће укључена у школски програм и савлађивање школских обавеза. Донесена законска одлука је веома значајна у погледу превазилажења дисконтинуитета међу поменутиим ступњевима у школском систему, са циљем обезбеђивања подједнаких услова и прилика у остваривању права деце на квалитетно васпитање и образовање, без обзира на социјално-економски и културни статус и стил живота градских породица у односу на сеоске. Реформа школства у Пољској, започета школске 2008/2009. године, обухвата реформу курикулума, питања образовног плана и програма, питања стандарда, индивидуализованог приступа деци предшколског узраста и представља значајан корак ка остваривању квалитетног васпитања и образовања за добробит њиховог физичког и менталног здравља и сигурности за све ученике на том узрасту.

Кључне речи: предшколски узраст, васпитање и образовање, реформа школства, деца у Пољској.

*kpiorkowska@cmppp.edu.pl

ЗАСТУПЉЕНОСТ ИНДИВИДУАЛИЗОВАНОГ ПРИСТУПА УЧЕНИКУ У НАСТАВИ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ У СТАРИЈИМ РАЗРЕДИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

*Александра Јоксимовић**
Факултет ликовних уметности, Београд, Србија

Предмет нашег истраживања јесте настава ликовне културе у старијим разредима основних школа у Београду. Првенствено нас занима да ли је и колико заступљен индивидуализовани приступ ученицима – да ли наставници имају слуха за индивидуалне разлике међу ученицима, да ли користе одређене методе за њихово систематско упознавање и праћење, да ли планирају индивидуализовани рад, да ли њихов практични рад има одлике индивидуализованог приступа и слично. Поред тога, покушавамо да уочимо и неке друге елементе наставе који могу бити у директној или индиректној вези са индивидуализованим приступом, а то су просторни, технички и материјални услови у којима се одвија настава ликовне културе, затим образовна и старосна структура и друге одлике наставног кадра из ове области, као и каква је природа односа између наставника и ученика и атмосфера у којој се ради. Циљ нашег истраживања јесте да снимимо одређени број часова ликовне културе и утврдимо у којој мери и на који начин наставници уважавају и реагују на индивидуалне особености ученика. Резултати, сазнања и утисци које смо истраживањем добили могу послужити као полазна основа приликом планирања промена у настави ликовне културе, у оквиру реформе целокупног школског система код нас.

Кључне речи: индивидуализовани приступ, естетско васпитање, настава ликовне културе, наставник ликовне културе, основна школа.

* msanja@eunet.rs

САВРЕМЕНИ УЏБЕНИК ПРИРОДЕ И ДРУШТВА У ФУНКЦИЈИ РАЗВОЈА СПОСОБНОСТИ КРЕАТИВНОГ МИШЉЕЊА

*Анте Колак**

Филозофски факултет, Загреб, Хрватска
Снежана Пртљага и Александар Стојановић
Висока школа струковних студија, Вршац, Србија

Уџбеник је толико специфичан медиј да без обзира на велику конкурентност новијих и софистициранијих извора знања и даље с лакоћом опстаје у настави. Поставке о дидактичком обликовању уџбеника развијају се у складу с дидактичком теоријом и у сагласју су с остварењем савремених циљева васпитања и образовања. Развој креативног мишљења један је од битних циљева савременог васпитања и образовања, па је остварење овог циља при дизајну уџбеника полазиште за емпиријску анализу у овоме раду. Једна од одлика квалитетно дидактички обликованог уџбеника је квантитет и квалитет задатака који развијају способност креативног мишљења. Стога је и емпиријски део овога рада усмерен на анализу управо наведене одлике и то на примеру уџбеника природе и друштва - наставног предмета који је врло комплексан и који представља подлогу за развој бројних ученичких знања, способности и умећа важних за живот.

Кључне речи: уџбеник, креативно мишљење, природа и друштво.

* vsvaskatedrapp@hemo.net

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА И ЕФИКАСНА НАСТАВА У ПРВА ЧЕТИРИ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

*Елеонора Влаховић**

Завод за унапређивање образовања и васпитања, Београд, Србија

Циљ наставног предмета, задаци предмета и оперативни задаци јесу елементи којима започиње сваки наставни програм основног образовања у Србији. И у формалном и у суштинском смислу они претходе делу наставног програма који се односи на садржај предмета јер се помоћу истог садржаја могу остварити различити циљеви. У пракси, садржај наставног предмета се препознаје као централни део програма, а циљеви и задаци као део који произилази из садржаја што има своје последице у процесу реализације програма, односно наставе. Предмет рада је анализа реалних домета циљева и задатака наставних предмета за прва четири разреда основног образовања за остварење ефикасне наставе, са становишта њихове позиције која се налази између идеализованих образовних циљева друштва (Закон), специфичних садржаја конкретног предмета, реалних могућности наставе (школски услови, кадар, уџбеници) и одсуства пратећих докумената (стратегија основног образовања, стандарди знања, стандарди уџбеника). Рад садржи анализу речника којим су писани циљеви и задаци наставних предмета и процену на који начин они делују инструктивно на наставника у припреми и реализацији наставе да би она била ефикасна.

Кључне речи: наставни програми, циљеви, задаци, ефикасна настава.

* eleonora.vlahovic@zuov.gov.rs

МОТИВ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА У ИНТЕРАКТИВНОЈ НАСТАВИ

*Бранка Ковачевић**

Филозофски факултет, Источно Сарајево, Босна и Херцеговина

Аутор анализира резултате експерименталног истраживања утицаја интерактивне наставе (дидактички модел у коме доминира интеракција и процес интерактивног учења) на развијеност мотива постигнућа ученика. Узорак истраживања чинило је укупно 250 ученика деветих разреда (125 ученика у експерименталној, односно контролној групи). Одабрана одељења била су уједначена према полу, успјеху и мотивацији. Иницијално стање експерименталне и контролне групе утврђено је на почетку школске 2007/2008. године инструментом за испитивање развијености мотива постигнућа (тенденција ка постизању успеха). Експериментална и контролна група радиле су под сличним околностима. У експерименталну групу уведен је експериментални фактор (интерактивна настава књижевности). Финално стање експерименталне и контролне групе утврђено је истим инструментом на крају првог полугодишта школске 2007/2008. године. Резултати истраживања указују на статистички значајан (t вредност је статистички значајна на нивоу 0,05 и 0,01) утицај интерактивне наставе на развијеност мотива постигнућа ученика. Аутор предлаже наставницима примену неких поступака у стимулисању мотива постигнућа ученика у настави.

Кључне речи: мотив постигнућа, развијеност, утицај, интерактивна настава.

* kovacevicbrana@yahoo.com

УЛОГА ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ У РАЗВИЈАЊУ УЧЕНИЧКИХ СПОСОБНОСТИ У СРЕДЊОЈ ШКОЛИ

*Радиша Микарић**

Завод за унапређивање васпитања и образовања, Београд, Србија

У раду је реч о повезаности садржаја стручних предмета са организацијом практичне наставе и методиком наставе са циљем боље практичне оспособљености ученика за укључивање у рад. Разматране су могућности средњих школа за успостављање потребних мера за уклањање недостатака и пропуста у организацији наставе. Школа треба примереним наставним методама и успешном организацијом наставе да омогући ученику да развија особине и способности које одликују сваког појединца оспособљеног за рад. Један од основних закључака јесте да практична настава, због богатства садржаја, метода и облика рада, има велики утицај на то да ученици стичу практична знања и вештине у циљу развијања сопствених способности. Настава треба да се заснива на методичким решењима која омогућавају изградњу стабилних, трајних и употребљивих знања и вештина. У циљу развијања ученичких способности, кроз наставу је пожељно уважавати индивидуалне разлике ученика у интересовањима, мотивацији, способностима, темпу учења, раније стеченом искуству и знању.

Кључне речи: практична настава, организација, методика, ученик, наставник.

* radisa.mikaric@zuov.gov.rs

РАЗВОЈ НАСТАВНИЧКИХ КОМПЕТЕНЦИЈА У ЦЕЛОЖИВОТНОМ ОБРАЗОВАЊУ

Аркадијус Вашински *

Факултет за администрацију, Биелско-Бјала, Пољска

Предмет истраживања су извори мотивације за професионални развој наставника посматрани са становишта њихових аутокреацијских аспирација. Извори мотивације односе се на три аспекта побољшања наставничких вештина: прагматички, иновативни и пројективни. Са друге стране, аутокреацијске тежње идентификују се са три аспекта личног развоја наставника: самоусавршавањем, самореализацијом и самопостигнућем. Истраживање је дијагностичке природе и обухвата резултате самопроучавања наставника основних школа добијених у периоду од 1998. до 2000. године и у 2009. години, који још увек нису потпуни. Истраживање је обављено помоћу упитника (за наставнике) и интервјуа (за директоре). Практична вредност овог истраживања састоји се у укључивању у дискусију о слабој ефикасности системских решења уведених у ранију организацију услова за професионални развој наставника основних школа у Пољској, организовању методолошких конференција и обука за директоре, наставнике и надзорне педагошке службе, које су посвећене стварању системских решења која позитивно стимулишу процес професионалног развоја наставника.

Кључне речи: наставник, професионалне компетенције, аутокреација, самопостигнуће, извори мотивације, професионална самоедукација, континуирано образовање.

* a.wasinski@wsa.bielsko.pl

ЕМПАТИЧКЕ СПОСОБНОСТИ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ НАСТАВНИКА У КОНТЕКСТУ ЊИХОВИХ ИНДИВИДУАЛНИХ КАРАКТЕРИСТИКА

*Беата Питула **

Факултет за педагогију и психологију, Катовице, Пољска

Емпатија је један од основних фактора дидактичке ефикасности наставника и образовних активности које они спроводе. Она обухвата не само знање о потребама и правилном развоју деце/ученика, већ и способност да се интерсубјективно опажа дететов/учеников свет и изрази сопствено понашање које одражава разумевање и саосећање. Тако потрага за одговором на питање какав је однос између константних индивидуалних карактеристика и емпатичких способности наставника постаје витална. Овакав покушај учињен је на основу концепта о константним, специфичним, индивидуалним цртама личности који је створила професорка Јоланта Вилц. Оквир овог концепта чини теорија аутономних система која људску личност посматра као систем константних индивидуалних карактеристика које су независне од срединских услова, али и као систем променљивих особина које зависе од средине. Психолошка интерпретација концепта индивидуалних карактеристика разликује интелектуалне функције (анализа, адаптација, проналажење информација, преференције) и интерперсоналне функције (способност за разменивањем идеја, толерантност, рањивост). Наведени фактори примењени су у истраживању за индивидуалну дидактичку анализу ефикасности наставника који су учествовали у испитивању. Резултати истраживања несумњиво допуњују знање о наставницима у погледу дијагностификовања њихове стручне способности.

Кључне речи: емпатија, наставник, стручне способности.

* bpitula@o2.pl

РАЗВОЈ КОМПЕТЕНЦИЈА НАСТАВНИКА КАО ВАСПИТАЧА

*Руженка Шимоњи-Чернак**
Педагошки факултет, Сомбор, Србија

Рад је настао као сублимација десетогодишњег искуства аутора као школског психолога и као учесника у образовању будућих учитеља из психолошке групе предмета на Педагошком факултету. У школи се наставници свакодневно срећу са проблемима из области комуникације са ученицима, дисциплине у разреду, решавању конфликтних ситуација у разреду и са такозваним „проблематичним“ ученицима. Током свог образовања учитељи и наставници не добијају знања, а нарочито вештине које су им неопходне за решавање наведених проблема, већ се најчешће ослањају на своју интуицију и васпитне стилове које су научили у породици. У раду су описане неке карактеристичне проблемске ситуације из школског живота и дат је предлог силабуса једног наставног предмета који би опремио будуће учитеље вештинама ненасилног решавања проблема у разреду. Такав предмет би допринео унапређењу професионалног образовања наставника и развоју њихових компетенција као васпитача и водитеља разреда.

Кључне речи: наставници, компетенције, ненасилно решавање конфликта.

* cernak@stcable.rs

ЕМОЦИОНАЛНО ИНТЕЛИГЕНТАН НАСТАВНИК – МОДЕРАТОР РАЗРЕДНЕ КЛИМЕ

*Јасмина Старц**

Висока школа за управљање и пословање, Ново место, Словенија

У раду се расправља о улози и утицају емоционално интелигентног наставника у подстицању атмосфере, ефикасности наставе и учења. Емоционално интелигентан наставник зна како да употреби и користи своје осећаје и зна како препознати и управљати емоцијама својих ученика ка остваривању образовних циљева. Ако учитељ жели у своме васпитно-образовном раду да буде успешан и ефикасан, те да омогући у наставном процесу такве услове који ученике подстичу ка успешности и високим резултатима, од њега се очекује пуно развијене емоционалне интелигенције, која се манифестује у његовим карактерним способностима, друштвеним способностима и адекватном избору стила вођења. Ауторка примећује да сваки наставник мора да развија емоционалну интелигенцију у себи и код ученика, јер ће му помоћи код ефикасног подстицања ученика и бољи рад у учioniци.

Кључне речи: емоционално интелигентни наставник, емоционално интелигентни школски менаџмент, стил наставника, ученик, подстицање атмосфере учења.

*jasmina.starc@guest.arnes.si

ОРГАНИЗАЦИОНА КЛИМА У ШКОЛИ И ЗАДОВОЉСТВО НАСТАВНИКА ПОСЛОМ

*Исидора Кораћ**

Министарство просвете Републике Србије, Београд, Србија

Циљ истраживања био је да се утврди да ли постоји и каква је повезаност задовољства наставника послом и њихове процене организационе климе школе у целини. Затим, њихове процене различитих индикатора организационе климе, као и који је од испитиваних индикатора у највећем степену повезан са задовољством наставника послом. Организациона клима школе опажа се као сложен, јединствен ентитет, што указује да су различити индикатори организационе климе тесно испреплетани и да утичу један на други. Резултати истраживања указују да код испитаних наставника постоји осредње задовољство послом, да постоји висока повезаност између задовољства наставника послом и њихове процене организационе климе школе. Индикатор организационе климе који је у највећем степену повезан са задовољством послом је успостављена мрежа комуникације унутар школе. Као део закључних разматрања, указали смо на потребу професионалног усавршавања запослених унутар школе у области интерперсоналних односа, потребу конципирања стратегије професионалног развоја руководиоца у образовању, развијања система за њихово усавршавање, дефинисања стандарда професије за директоре и обезбеђивања адекватне понуде програма стучног усавршавања.

Кључне речи: организациона клима, индикатори организационе климе у школи, задовољство послом.

* isidora.korac@mps.sr.gov.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКИ НАСТАВНИК – НАУЧНИК И/ИЛИ НАСТАВНИК

*Шефика Алибабић**

Филозофски факултет, Београд, Србија

У променљивим и конкурентским друштвеним и радним условима професионализам је један од суштинских чинилаца гаранције квалитета и успешности на послу. Стога, професионални развој у свим областима делатности има снагу императива, а у науци представља истраживачки изазов. Професионални развој основношколских и средњошколских наставника перманентно је актуелан истраживачки проблем, а истовремено и преокупација образовних политика. Међутим, професија универзитетског наставника, упркос структуралној сложености или вишедимензионалности, врло ретко је бивала предмет научних истраживања, а у образовној политици су неке њене димензије маргинализоване. Намера овог рада је да представи и интерпретира резултате истраживања неких аспеката професионалног развоја универзитетских наставника, с циљем сагледавања значаја њиховог образовања и усавршавања за обављање наставничке улоге. Добијени налази могу послужити као основа за решење дилеме постављене у наслову овог рада „наставник и/или научник“, али истовремено могу указати и на правце побољшања квалитета универзитетске наставе.

Кључне речи: професионални развој, универзитетски наставник, научник.

* s.alibabic@gmail.com

УЛОГА ПСИХОЛОГА И ПСИХОЛОШКА ПОМОЋ У ОБРАЗОВАЊУ УМЕТНИКА У ПОЉСКОЈ

*Ана Глуска**

Државна музичка школа
Факултет за педагогију и психологију, Бидгошћ, Пољска

Психологија је научна област која помаже у многим сферама људског живота. Присуство психолога на радним местима, у здравственим установама и школама постаје све популарније. С обзиром на друштвене и економске промене у савременом свету, нестајање породичне стабилности и урушавање традиционалних вредности, психолошка помоћ постаје неопходна. Специјалистичка помоћ психолога је све потребнија у уметничким круговима. Будући млади музичари, балетски и ликовни уметници нарочито су изложени ризику од психолошких потешкоћа. У овој презентацији биће приказан модел психолошке подршке за ученике уметничких школа у Пољској. Биће указано на најважније разлоге за психолошке напоре и потешкоће у школи са којима се суочавају ученици уметничких школа и биће представљене могућности психолошке помоћи која им може бити понуђена. Посебан нагласак ће бити на обиму дужности и компетенција психолога који су експерти у давању подршке талентованим ученицима.

Кључне речи: психолог, уметничке школе, талентовани ученици, психолошка помоћ.

*nogajka@wp.pl

ЕФИКАСНОСТ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА У ДОМОВИМА УЧЕНИКА

*Бисера Јевтић**

Филозофски факултет, Ниш, Србија

Радиша Микарић

Завод за унапређивање образовања и васпитања, Београд, Србија

У оквирима „друштва учења“, квалитет и ефикасност васпитно-образовног рада у домовима ученика подстиче васпитаника да размишља на нов начин, подстиче и помаже различите покушаје васпитаника да уче да се носе са проблемима и да их решавају, да уче да се носе са честим променама, које изазивају неизвесност код појединца и групе. Помак и успостављање активног односа према домској педагогији произилази из потребе за применом специфичних васпитних приступа и организацијских модела учења од стране васпитача култивисањем нових начина мишљења и изражавања. У тим оквирима, образовне потребе васпитаника добијаће ново значење и нове могућности остваривања јер је учење блиско повезано са идејом самоостварења и идејом заједништва. У раду се разматрају основе домског васпитања и образовања на новим основама, структуриране у процесне варијабле: дом, васпитаник, продуктивни васпитач, окружење. Својства и вештине које ваља развијати у домовима ученика представљају ефикасност теорије оспособљавања у друштву које учи.

Кључне речи: домска педагогија, теорија оспособљавања, друштво учења, педагошке компетенције, интеркултуралност.

* bisera55@ptt.yu

ИЗВОРИ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ ЗА НАСТАВНИКЕ У РАНИМ ФАЗАМА ОБРАЗОВАЊА

*Вишеслава А. Сашер**

Факултет за педагогију и психологију, Катовице, Пољска

Након проучавања квалитета културних потреба наставника може се претпоставити да су примарни извори њихове музичке културе медији. Како би се та теза потврдила, спроведено је истраживање међу наставницима који предају деци предшколског узраста и деци у раним разредима основне школе. Циљ овог истраживања био је да утврди и опише изворе знања о музичкој култури, док су предмет истраживања споменути извори. Главни проблем формулисан је на следећи начин: који су извори музичке културе за наставнике у раним фазама образовања. Истраживање је спроведено помоћу метода дијагностичке анкете, односно, упитника. Након презентације, о добијеним резултатима се дискутује у контексту образовне праксе, са нагласком на могуће последице које могу да имају и на ученике и на наставнике.

Кључне речи: наставник у раним фазама образовања, музичка култура, музика из медија.

* wasacher@onet.eu

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ НАСТАВНИКА У ЦРНОЈ ГОРИ

*Желько Вујовић**

Средња електротехничка школа, Подгорица, Црна Гора

Марина Тавчар Крајци

Филозофски факултет, Марибор, Словенија

У прилогу се разрађује проблематика професионалног развоја и каријерног напредовања учитеља у Црној Гори. На овом месту расправљамо о проблематици са више становишта, а посебно је изложено питање упоређивања концепата професионалног развоја учитеља у Црној Гори са концептима у другим европским земљама. Изложена су поређења са неким државама на подручју некадашње Југославије, првенствено због сличне заједничке традиције на том подручју, а истовремено и са концептима у неким земљама ЕУ, који су били размотрени обзиром на планирани будући процес приближавања Црне Горе Европској унији. Посебну пажњу обратили смо директном повезивању система професионалног развоја учитеља са учитељским платама, које се исказује као неадекватно решење. Анализирајући различита документа и друге информације, могли смо закључити да се преношење концепата из веома другачијих социјалних миљеа, посебно ако се ради о развијенијим друштвима са комплетно другачијом инфраструктуром, не може сматрати као продуктивно за постизање планираних циљева, напротив, могу се показати и нови проблеми.

Кључне речи: стручно усавршавање и образовање учитеља, професионални развој, каријерно напредовање, учитељске плате, Црна Гора.

* etracon@t-com.me

МИШЉЕЊЕ УЧЕНИКА О СПРЕМНОСТИ НАСТАВНИКА ДА ПОДРЖЕ УЧЕНИЧКУ АУТОНОМИЈУ

*Ивана Берић**, *Наташа Лалић-Вучетић* и *Рајка Бевих*
Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Уважавање ученичке аутономије доприноси одговорнијем односу ученика према школи, бољем академском постигнућу, већем степену прилагођености структури школског живота, као и развијенијој унутрашњој мотивацији. У овом раду полази се од претпоставке да је важно постојање равнотеже између ученикове потребе за аутономијом и наставникове контроле ученичког понашања. Концепт ученичке аутономије у истраживању дефинисан је кроз следеће категорије: прихватање-уважавање ученика; указивање поверења ученицима; упућивање подршке-похвале ученицима; начин наставничке контроле и дисциплиновања ученика. Циљ истраживања био је да се испита мишљење ученика о спремности наставника да подрже ученичку аутономију, односно да контролишу њихово понашање. Истраживањем су обухваћена 483 ученика седмог разреда из десет основних школа у Београду. Један од основних налаза овог истраживања показује да ученици процењују да су наставници више склони контроли њиховог понашања и да примењују строже дисциплинске мере, док су мање спремни да подрже ученичку аутономију.

Кључне речи: ученици, наставници, ученичка аутономија, контрола понашања.

МОТИВАЦИЈА УЧЕНИКА КАО ПРЕДИСПОЗИЦИЈА УСПЕШНЕ НАСТАВЕ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ УЧЕНИКА МЛАЂИХ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

*Ивана Милић**

Педагошки факултет, Јагодина, Србија

Основни циљ успешне наставе музичке културе је да код ученика развије љубав према музичкој уметности, смисао за узвишено и лепо, потпомогне њихов музички развој и свестрано формирање личности. Концепција наставе музичке културе у основној школи нема прецизиран број часова за области рада, већ има оквирно постављене захтеве који дају слободу учитељима у креативности и реализацији наставе, али захтевају велику одговорност од њих. Садржаји наставе музичке културе нису лако дељиви на наставне теме и јединице, због испреплетаности у различитим активностима. Ти садржаји на глобалном плану нису груписани, међусобно повезани и уређени по редоследу остваривања у настави. Методе, облике рада, дидактичке системе и формулације тока часа са постављеним задацима, усклађене са музичким животом средине, нуди оперативни план. Добро организован час музичке културе садржи више, правилно одабраних садржаја и различитих активности обједињених истим задацима. Помоћу очигледних средстава, планираним и организованим часовима, учитељи ће мотивисати и увести ученике у радну атмосферу и кроз активности: певање, свирање, извођење музичких игара, слушање музике и дечје музичко стваралаштво, учинити од деце активне учеснике образовног процеса.

Кључне речи: мотивисање ученика, планирање, музичка култура.

* bmilic1@sbb.co.yu, sofija@isp.b92.net

ПОСТУПЦИ МОТИВИСАЊА УЧЕНИКА У НАСТАВИ

*Ивана Станковић**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

У овом раду ће бити речи о конкретним поступцима које наставник користи у настави да би мотивисао ученике да уче. У циљу систематизације ови поступци су разврстани према различитим областима васпитно – образовног рада у настави. Истраживање је спроведено на узорку од 135 наставника предметне наставе у пет основних школа у Београду. У истраживању је примењена дескриптивна метода, а као инструмент упитник. Резултати истраживања показују да наставници учесталије користе традиционалне методе у настави, у односу на методе које стављају ученика у активнији положај. Такође, са већом учесталашћу, наставници користе поступке који ангажују спољашњу мотивацију за учење, док се знатно ређе користе поступци који ангажују унутрашњу мотивацију. Позитивнијим средствима подстицања наставници чешће мотивишу слабије, него боље ученике. Међутим, у мотивисању бољих ученика наставник користи разноврсније и мање формалне поступке што указује на то да наставници полажу више наде, очекивања и оптимизма у бољег ученика.

Кључне речи: поступак мотивисања, мотивација, ученик, настава.

*istankovic@rcub.bg.ac.rs

Ладислав Богнар и Сњежана Крагуљ*
Учитељски факултет, Осијек, Хрватска

У западној култури емоције су релативно касно препознате као важан педагошки аспект. Хладни рационални приступ идеал је којем се тежило годинама. У дидактици се феномен климе као елемента васпитно-образовног процеса јавља крајем двадесетог века, а и тада првенствено као квалитет социјалних односа. Наша истраживања васпитно-образовног процеса говоре да су доминантне емоције досада и страх и да доминирају неугодне емоције, али исто тако да је могуће стање променити и постићи доминацију пријатних емоција. Али емоције нису само део васпитно-образовне климе, него и сама суштина васпитно-образовног процеса. Оне су део вербалне, али и невербалне комуникације, оне су и предмет учења путем уметности, али и укупних људских односа. Емоције можемо посматрати и као љубав према властитој професији, према предмету којим се бавимо, према ученицима или студентима, али исто тако и обрнуто, ученика и студената према наставници/наставнику, предмету или професији. Успешна настава се не базира само на емоцијама, она је јединство ума, срца и руке.

Кључне речи: настава, емоције, клима, успешна настава.

* ladislav.bognar@os.t-com.hr

ЕМОЦИОНАЛНА СФЕРА ОБРАЗОВАЊА У ПОЉСКИМ МУЗИЧКИМ ШКОЛАМА

Урсула Бисингер-Цвирз*

Средња музичка школа, Лублин, Пољска

Током последњих деценија образовни систем у Пољској прошао је кроз многе промене. Последња се десила у виду реформе општег образовања, укључујући и образовање за уметнике. Уведене су неке иновације које се тичу промена у погледу суштине и метода наставе, са нагласком на персонални аспект образовања. У том контексту, уважавање емоционалне сфере музичког образовања чини се неизоставним, с обзиром да је дубоко укорењено у образовним процесима и има кључну улогу у обликовању њихових резултата, слично процесима који утичу на емоционалност. Истраживање је спроведено у пет средњих музичких школа у великим градовима у Пољској. Резултати показују читав низ ученичких емоција које се испољавају током извођења на инструменту у различитим дидактичким ситуацијама као што су наставни час, концерт, испит или вежба. Осим тога, потврђена је релевантност утицаја емоција на уметничка постигнућа. У погледу музичке педагогије, она има своје практичне импликације које могу да помогну не само наставницима, већ и студентима у постизању бољег квалитета и веће ефективности у учењу музике.

Кључне речи: емоције, музичке школе, учење музике, свирање инструмента, дидактичке ситуације.

* bissinger@wp.pl

МИШЉЕЊА УЧЕНИКА О НАСТАВИ ГЕОГРАФИЈЕ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

*Мила Павловић и Драгица Живковић**
Географски факултет, Београд, Србија

Циљ овог рада је да се испита мишљење ученика осмог разреда о предмету Географија. У анкети је учествовало 200 ученика београдске основне школе “Бора Станковић”. Питања из упитника су груписана у неколико целина и тако обрађена. Резултати указују да већина ученика на овом узрасту сматра да је географија важан наставни предмет. Нешто мање од половине ученика из узорка констатује да је географија важан и занимљив предмет (као интересантно путовање по непознатим пределима). Обимност садржаја, међутим, умањује заинтересованост ученика. Две трећине ученика сматра да уџбеници географије могу бити бољи. Важеће уџбенике ученици недовољно користе и сматрају да нису у довољној мери разумљиви. Такође, ученици сматрају да процес наставе може бити побољшан увођењем екскурзија и излета. Може се рећи да ученици у основној школи сматрају географију значајним и интересантним предметом, али су и мишљења да приступ настави треба да се унапреди.

Кључне речи: географија, уџбеник, настава, учење, екскурзија, излет.

* dragica@gef.bg.ac.yu

РАЗЛОЗИ ШКОЛСКОГ НЕУСПЕХА ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ УЧЕНИКА

*Никоleta Гутвајн**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Упознавање разлога због којих су ученици неуспешни у школи представља важан извор сазнања за стратешко планирање и подстицање промена у образовању. У савременој педагошкој литератури, разлике у образовном постигнућу ученика веома ретко се проучавају из перспективе сáмих ученика што је, вероватно, један од битних разлога за континуирану егзистенцију категорије „неуспешан ученик”. Циљ нашег истраживања је да се проблем школског неуспеха размотри из перспективе ученика који су позиционирани као неуспешни. У истраживању смо применили интервју и различите форме Мреже репертоара. Узорак је чинило 60 ученика трећег разреда средње школе који су у току школске године или на крају квалификационих периода имали негативне оцене из три и више предмета. Резултати показују да се као најчешћи разлози школског неуспеха ученика издвајају: одсуство воље и концентрације за учење, лењост, неадекватна дидактичко-методичка обученост наставника, обавезе ван школе и незаинтересованост за школу.

Кључне речи: школски неуспех, теорија личних конструката, Мрежа репертоара.

* ninam@rcub.bg.ac.rs

САВЕТОДАВНИ РАД ПЕДАГОГА С УЧЕНИЦИМА КОЈИ ПОКАЗУЈУ ШКОЛСКИ НЕУСПЕХ

*Вера Спасеновић**

Филозофски факултет, Београд, Србија

У оквиру сарадње са ученицима, као подручја рада школског педагога, важан задатак представља пружање помоћи и подршке ученицима у превазилажењу тешкоћа у учењу и напредовању, као и помоћи у изналажењу најбољих начина самоактуализације личности. У раду се разматрају претпоставке остваривања успешног саветовања, као и могуће стратегије деловања у раду са овим ученицима. Непосредни (индивидуални или групни) саветодавни рад с ученицима подразумева не само интервентно деловање педагога, када се проблеми већ испоље, већ и предузимање различитих активности које имају превентивни карактер. Саветодавне активности могу бити усмерене на избор и ефикасну примену стратегија учења, развијање позитивног односа према учењу, али и решавање емоционалних проблема који се манифестују у процесу учења. Наглашава се значај подстицања и развијања не само академских, већ и социјалних вештина, с обзиром на то да се неуспешни ученици често суочавају и са интернализованим и/или екстернализованим поремећајима понашања.

Кључне речи: саветодавни рад, школски педагог, тешкоће у учењу, школски неуспех.

* vspaseno@f.bg.ac.rs

ПОНАВЉАЊЕ РАЗРЕДА У САВРЕМНОЈ ШКОЛИ ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ НАСТАВНИКА

*Душица Малинић**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Понављање разреда представља феномен који опстаје упркос бројним реформама школства у нашој земљи. Овај сложени социјални проблем суочава ученике са тешкоћама које озбиљно угрожавају њихов даљи академски развој и позицију у школи. Узроци понављања се различито интерпретирају из различитих перспектива, што је представљало подстицај за истраживање опажања узрока понављања из перспективе наставника. Узорак је обухватио 136 наставника из 31 основне школе из Београда. Анализа података прикупљена анкетним листом и скалом процене показује да већина наставника незаинтересованост за наставу, нередовно и недовољно учење, као и неоправдано изостајање са часова сматра кључним разлозима понављања у основној школи. Посебно је занимљиво да одговорност за понављање већина наставника приписује ученику, његовој породици, различитим животним околностима, вршњачкој групи, другим речима, свима, осим себи. Поставља се питање какав облик помоћи ученик поновац може да очекује од наставника у процесу превазилажења тешкоћа у настави, када наставник не уочава везу између личне одговорности за неуспех ученика и понављања ученика.

Кључне речи: наставник, понављање разреда, основна школа.

* dmalinic@rcub.bg.ac.rs

УТИЦАЈ ОДНОСА НАСТАВНИКА И УЧЕНИКА НА РАЗВОЈ ИЗВОЂАЧКИХ СПОСОБНОСТИ

*Емина Смолочић**

Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, Р Србија

Изграђивање самосталности, самопоуздања и самопоштовања код ученика јесу, поред преношења знања, основни задаци педагошког процеса и наставника као непосредног реализатора. Наведени квалитети могу се развити на прави начин само под условом да наставник ради паралелно на изграђивању музичко-извођачких компетенција, као и на развоју адекватних особина личности ученика. Наставник у основној музичкој школи креира однос са ученицима заснован на принципу дијалога и међусобне сарадње, а не издавањем наредби и присилом. Начин на који наставник комуницира са учеником и гради квалитете неопходне за бављење извођачком уметношћу у великој мери опредељује успех или неуспех у раду. Истраживање, реализовано у три музичке школе на узорку ученика од четвртог до шестог разреда ОМШ и наставника виолине, показује у којој мери су основни принципи индивидуалне инструменталне педагогије (постепеност и доследност у усвајању навика, индивидуални приступ сваком ученику, развој личне уметничко извођачке иницијативе...) примењени и како су утицали на развој извођачких квалитета (стабилна меморија, јасна представа о музичком изразу, расподела пажње, усредсређеност) ученика музичких школа.

Кључне речи: самосталност, самопоуздање, самопоштовање, наставник, ученик.

* smolovicemina@yahoo.com

ЕКСПЕРТСКО МИШЉЕЊЕ О МОГУЋНОСТИМА ЗА ПОДСТИЦАЊЕ КРЕАТИВНОСТИ У ШКОЛИ

Славица Максић, Јелена Павловић*

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Креативност представља васпитни циљ који се високо вреднује, али ретко остварује. Мишљење експерата о улози школе у испољавању и развоју креативности испитивано је у контексту знања које они имају о дечијем развоју и могућности да својим ставовима утичу на јавно мњење и образовну политику. Представници стручњака за образовање су истраживачи, сарадници Института за педагошка истраживања (N=27). Анализа података прикупљених Упитником указује да је већина истраживача уверена како школа може много допринети развоју креативности. Захтеви се крећу од неспутавања креативног изражавања до свеобухватне реформе која би омогућила обезбеђивање адекватне подршке. Од школе се тражи да пружи шансу сваком детету, стварајући окружење у којем је „учење креативан чин осмишљавања онога што се учи и стварања нових идеја, кроз подстицање ученика да на нове начине гледају на ствари и изналазе нова решења“. Оптимизам експерата је у складу са актуелним научним теоријама, а на школској пракси је да се мења и одговори овим изазовима.

Кључне речи: креативност, подстицање, школа, експерти, мишљење.

* ipismaksic@ptt.rs

ВИШЕСТРАНА СЕНЗИТИВНОСТ ДАРОВИТИХ УЧЕНИКА ЗА ЕФИКАСНО САВЈЕТОВАЊЕ

*Иван Фербежер**
Бистрица на Драви, Словенија

Саветовање даровитих младих представља један од битних услова за развој и испољавање њихових способности и талената. Ефикасност психолошког саветовања се увећава уколико стручњаци за ментално здравље, који раде са даровитим ученицима, имају знање о специфичним карактеристикама личности даровитих људи. Наша дескриптивна студија усмерена је на осветљавање вишестране сензитивности даровитих појединаца, као и на концепцију сензитивности која се користи у саветовању даровитих ученика и њихових родитеља. Описује се повећање сензитивности даровитих ученика и изведене су импликације за њихово саветовање. Познато је из истраживачких студија и школске праксе да су многи даровити ученици, који имају различите проблеме прилагођавања, емоционално нестабилни и имају склоност ка прекомерном реаговању. Последице, саветодавци се пре свега сусрећу са емоционалним проблемима даровитих ученика. Изгледа да даровитост утиче на интензитет негативног емоционалног изражавања даровитих ученика. Како повећана сензитивност даровитих ученика, афективна карактеристика даровитих која је одређена као повећана вишестрана сензитивност, доприноси њиховој емоционалности представља питање које је разматрано на теоријском нивоу.

Кључне речи: саветовање, даровити ученици, вишестрана сензитивност.

* ivan.ferbezer@siol.net

ПЕДАГОШКЕ ОСНОВЕ ФОРМИРАЊА ВРЕДНОСТИ ПОРОДИЧНОГ ЖИВОТА КОД АДОЛЕСЦЕНАТА

*Јевгениј Иванович Маслов**
Државни универзитет, Петроград, Русија

На основу аксиолошке анализе конструисан је први теоријски модел породичног живота. У његовој основи лежи оријентација на вредновање значења породице. Системска анализа омогућава да се у породици издвоје три подструктуре: односи између супружника, родитељство и сродство. На основу ове анализе даље је разрађен модел 2, чија је кључна тачка пројектовање односа које адолеасценти имају у својој садашњој породици, у родитељској породици, на односе које они могу изградити у будућности. У оквиру научне школе Н. В. Бордовског одређена је логика васпитне делатности помоћу које се формирају односи адолесцената према социјално прихваћеном виду породичног живота. Усмереност ове васпитне делатности омогућава подизање вредности породице и породичног живота у структури личних вредносних оријентација. Ово васпитно деловање састоји се из емоционално – мотивационих, когнитивно – евалуативних, понашајних и прогностичких компоненти које се смењују једна за другом.

Кључне речи: вредности, личне вредносне оријентације, дечија нега усмерена ка личности, породица.

*maslov35@mail.ru

КАКО ДО ЗАДОВОЉСТВА У ЧИТАЊУ ОСНОВНОШКОЛСКЕ ЛЕКТИРЕ – ИНОВАЦИЈЕ И ПРЕИСПИТИВАЊА

*Бјекослава Јурдана**

ОШ „Рикард Каталинић Јеретов“, Опатија, Хрватска

Лектира је саставни део наставе језика и књижевности. Циљ лектире као наставног подручја јесте развијање компетентног свесног читаоца који је способан да ужива у књижевноуметничком делу. Посебно је важно преиспитивати рецепцију лектире у савременом тренутку интензивне медијске и технолошке експанзије која итекако утиче на младог читаоца, као и на улогу читања у ширем смислу. У таквом контексту, тражи се и од оних који прописују лектиру, као и од методичара да прошире своје хоризонте. Ипак, различите друштвене средине, различито приступају том комплексном задатку. У овом раду приказује се једна могућност испитивања битних одредница лектире у основношколској настави. То су: читање у слободно време, читање са задовољством, богаћење искуства у дружењу с књижевноуметничком речи и развијање потребе за уметничком књигом. Кроз посебно састављену анкету за ученике, као и њене резултате у једној основној школи у Хрватској (Опатија), у раду се експлицирају и иновације у настави лектире у неким западноевропским земљама, али и САД-у, те се на темељу тога закључује како од питања колико читати ваља кренути ка питању како читати.

Кључне речи: лектира, анкета, ученик, задовољство у читању.

* misel.jurdana@ri.t-com.hr

НЕКЕ РАЗЛИКЕ У ЧИТАЊУ ЈЕЗИКА СА РАЗЛИЧИТИМ ОРТОГРАФИЈАМА: КРАТАК ПРЕГЛЕД И НЕКОЛИКО САВЕТА

*Дејан Лаловић**

Филозофски факултет, Београд, Србија

Љубомир Жиронађа

Филолошки факултет, Београд, Србија

Приликом примене резултата базичних истраживања процеса читања често се губи из вида да већина сазнања потиче из језика са ортографијама које су различите од ортографије српског. Размотрићемо примере и импликације утицаја својстава ортографије на процес читања и посебно на усвајање вештине читања и писања. Регуларност ортографије утиче на природу фонолошког кодовања, показују поређења резултата истраживања читања на језицима са нерегуларним ортографијама (најчешће енглеском) и српском језику потпуно регуларне ортографије. Усвајање вештине читања и писања повезано је са степеном фонолошке свесности. Развојни ток фонолошке свесности указује да деца прво стекну знања о слоговној структури, а да гласовне структуре властитог језика постају свесна онда када почну да уче читање и писање. Деца која уче да се служе нерегуларним писмима имају озбиљнијих тешкоћа но што је то случај са децом која уче да се користе регуларним писмима. Ова чињеница могла би да утиче на избор метода за отклањање тешкоћа са читањем регуларних писама.

Кључне речи: ортографија, читање, тешкоће са читањем.

* dlalovic@f.bg.ac.rs

ДЕЦА СА СМЕТЊАМА У ГОВОРНО-ЈЕЗИЧКОМ РАЗВОЈУ У НАСТАВНОМ ПРОЦЕСУ

*Емилија Лазаревић**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Р Србија

Истраживања многих аутора указују на то да је код великог броја деце, која испољавају проблеме приликом савладавања школских обавеза, изражен и недостатак у развоју функција везаних за језик и говор. У разрешавању говорно-језичких проблема на основношколском узрасту значајан је рад логопедске службе у школи на отклањању говорних неправилности и сарадња логопедске службе са наставницима и стручном службом школе. У раду су изложена теоријска сазнања о могућностима и начину пружања специјалне педагошке и стручне помоћи деци са говорно – језичким проблемима, ради њиховог квалитетнијег укључивања у наставни процес. Од учитеља/наставника се не очекује да спроводи стручни логопедски третман. Ваљано информисање о природи проблема, рано откривање сметњи у учењу, мотивисање наставника да рад са овом децом прихвате као професионални изазов и начин за испољавање креативности, као и могућности искоришћавања постојећих говорно – језичких способности представљају нека од питања која су веома значајна за превазилажење тешкоћа које ова деца испољавају на школском узрасту.

Кључне речи: говорно-језички развој, говорно-језички поремећаји, школско постигнуће, наставни процес.

* elazarevic@rcub.bg.ac.rs

УТИЦАЈ УПОТРЕБЕ НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА НА КВАЛИТЕТ ПРЕНОШЕЊА ЗНАЊА И СТИЦАЊА ВЕШТИНА

*Драгана Смљанић**

Завод за унапређивање образовања и васпитања, Београд, Србија

У раду је разматран начин да се одређени техничко – технолошки појмови, који се уче у оквиру предмета техничко образовање у основној школи, приближе ученицима у дидактичкој пракси у циљу оспособавања појединца за стицање знања и овладавање вештинама. На часовима вежби треба придавати већи значај активности учења и активној улози ученика. При реализацији садржаја предмета техничко образовање значајно место и улогу има изворна стварност и очигледност као непресушан извор стицања знања, умења и вештина. Њена основна вредност је у томе што у пуној ширини обезбеђује ученицима контакт са природним и техничким наставним средствима чиме се остварује принцип очигледности и свесне активности ученика у настави. Ученик учи гледајући и посматрајући очигледно наставно средство, чијом применом у настави, коришћењем методе демонстрације, наставник објашњава вежбу и практични задатак. Да би ученици трајно схватили садржаје, наставно средство не сме постати само себи циљ, јер се постиже супротан ефекат.

Кључне речи: активност ученика, техничко образовање, очигледност, наставна средства, вештине.

НАЧИН РАДА НАСТАВНИКА И МЕТАКОГНИТИВНЕ СТРАТЕГИЈЕ УЧЕНИКА

* dragana.smiljanic@zuov.gov.rs

*Биљана Сладоје-Бошњак**

Филозофски факултет, Источно Сарајево, Босна и Херцеговина

Циљ овог истраживања био је да се утврди повезаност између начина рада наставника и метакогнитивних стратегија ученика. Начин рада наставника испитиван је преко индиректног и директног утицаја наставника и односа наставника према градиву, а процењиван је помоћу теорије атрибуције. Реч је о ученичким проценама начина рада наставника. У оквиру метакогнитивних стратегија испитиване су: свесност о сопственом когнитивном функционисању, планирање и надгледање сопственог когнитивног функционисања. Истраживање је реализовано у две основне школе на подручју Источног Сарајева на узорку ученика седмог, осмог и девог разреда. Добијени резултати показују да се варијабла однос наставника према градиву једина показује као позитиван предиктор у испољавању свих метакогнитивних стратегија ученика. Сугерише се потреба развијања дидактички обликованог инструкцијског приступа у обучавању ученика ефикасним метакогнитивним стратегијама.

Кључне речи: начин рада наставника, метакогнитивне стратегије ученика.

* pedagogija@filozof.org

ПРОБЛЕМСКО УЧЕЊЕ У НАСТАВИ

*Хашим Муминовић**

Филозофски факултет, Сарајево, Босна и Херцеговина

Проблемско учење у настави спада у ред најефикаснијих и рационалнијих приступа настави и учењу. У педагошкој литератури појам „проблемског” различито се схвата, почев од тога да је свако питање у настави проблем, до оних да су то само сложенија питања или делови наставе на темељу којих се може креирати целовита концепција учења и поучавања. Ми се ограничавамо на ово друго значење. Зато, под проблемским учењем подразумевамо посебну организациону форму наставе где ученик може бити максимално когнитивно, афективно и конативно укључен. То је посебан модел или врста наставе која обухвата такве логичке структуре садржаја или наставне ситуације погодне за проблемско учење. Модел развија специфичну методiku наставе која се темељи на томе да ученик претежно сам разрешава конкретне законитости учења и самостално долази до спознаја. Концепција је применљива као посебан модел, али се може комбиновати с другим облицима наставе.

Кључне речи: проблемско учење, учење решавањем проблема, учење откривањем, стратегије учења, самостално учење у настави, целоживотно учење.

* muminovic.hasim@yahoo.com

МЕТОДЕ ПОДСТИЦАЊА КРЕАТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНОЈ ТЕМАТСКОЈ НАСТАВИ

*Јасмина Шефер**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Реч је о програму подстицања креативног понашања ученика коришћењем метода које су по структури и функцији сличне креативном акту у науци и уметности: уметничке и драмске активности које одговарају симболичкој игри и истраживачки рад који представља логички софистицирану експлоративну игру. Ове креативне активности воде развијању дивергентног мишљења, неопходног за креативно понашање као циљ и жељени исход овог програма, који у себе укључује и друге циљеве – вишеструке способности, емоционалну експресију, сарадњу, критичко мишљење и унутрашњу мотивацију. Иако игра и истраживачки рад могу подстицати креативност ученика у сваком предмету понаособ, овде се разматрају као логичан услов и последица рада у тематски и интердисциплинарно организованог настави која још више стимулише оно што се поменутих методама постиже: бујица идеја, посматрање проблема из различитих углова и оригинална решења на задацима отвореног типа. Идеја је добила признање Иновације 2008 у Србији и искуства се већ неколико година преносе кроз семинаре за наставнике.

Кључне речи: наставне методе, креативност, интердисциплинарност, тематска настава, игра, истраживачки рад.

* jsefer@rcub.bg.ac.rs

ЕФЕКАТ ПРИМЕНЕ ПРОБЛЕМСКЕ НАСТАВЕ БИОЛОГИЈЕ НА ТРАЈНОСТ И КВАЛИТЕТ СТЕЧЕНИХ ЗНАЊА

*Јелена Станисављевић**

Биолошки факултет, Београд, Србија

Проблемска настава подразумева више sukcesивних етапа: постављање проблема, налажење принципа решења, анализа проблема, процес решавања проблема и доношење закључака. Разматрајући еколошке програмске садржаје биологије, може се закључити да би примена управо проблемске наставе била прикладна за њихову реализацију. У овом раду испитивана је ефикасност примене проблемске наставе биологије (еколошки програмски садржаји: Животне заједнице мора; седми разред основне школе) на трајност и квалитет стечених знања код ученика. У циљу реализације задатака овог рада, примењен је модел педагошког експеримента са паралелним групама. У истраживању је учествовало 177 ученика седмог разреда из четири основне школе (територија општине Ваљево) који су били груписани у једну експерименталну и једну контролну групу. Експерименталном методом утврђен је позитиван утицај примене проблемске наставе биологије на трајност и квалитет стечених знања код ученика. На основу тога, може се рећи да је у пракси потребно интензивирати примену проблемске наставе биологије, превасходно у реализацији еколошких програмских садржаја, односно перманентно оспособљавати наставнике за њену примену.

Кључне речи: проблемска настава биологије, трајност знања, еколошки програмски садржаји, основна школа.

* Ljstanis@eunet.rs

УЧЕЊЕ СОЦИЈАЛНИХ ВЕШТИНА И ПОНАШАЊЕ

*Марушка Жељезнов Сеничар**

МИБ. д.о.о, Центар за саветовање, Љубљана, Словенија

Због посебног нагласка на интелектуалном развоју детета/ученика, остају у позадини емоционално и социјално подручје његовог развоја. Сва три подручја заједно су изузетно важна за стабилан развој детета/ученика и његове личности. Образовни моменти у школи често остају на нивоу непримереног понашања детета/ученика (што не смеју или не треба да учине) и не настављају се у смеру учења социјалних вештина и социјалног понашања. У раду се описују практични приступи учењу социјалних вештина, понашање и неке студије случајева из праксе. Постоји пет фаза учења вештина кроз визуелне стратегије: прва фаза је посматрање постојећих социјалних вештина; друга фаза се ослања на учитеља, који показује (јасно) нову вештину; трећа фаза се односи на то да ученици заједно са наставником понављају вештину (у корацима); у четвртој фази ученици примењују вештину у пракси (обука, која је за једну вештину траје најмање два мјесеца) и у петој фази следи заједничка евалуација ученика и наставника.

Кључне речи: социјалне вештине, социјално понашање, фазе учења социјалних вештина, непримерено понашање.

* maruska.zeljznov@mib.si

НАСТАВА У СОЦИОКУЛТУРНОМ КОНТЕКСТУ: РАЗВИЈАЊЕ И ПРОУЧАВАЊЕ

*Милица Митровић**

Филозофски факултет, Београд, Србија

Синтагмом настава, у социокултурном контексту, данас се парадигматски изражавају настојања да се на област наставе примене сазнања из нових истраживачких оријентација, насталих у склопу тзв. лингвистичког заокрета у друштвеним и хуманистичким наукама пред крај двадесетог века. Овај заокрет донео је виђење језика у употреби као облика друштвене праксе и као својеврсног средства друштвене и политичке репродукције. На тим темељима развила су се интердисциплинарна проучавања наставе у контексту и са системског становишта. Унутар, од раније постојећих студија програма, присутна су преиспитивања и нова „читања“ шта је то курикулум у светлу нових сазнања о настави у контексту. Полазећи од тога да су у нашој дидактичкој литератури ретки текстови о настави из ове перспективе, рад смо организовали као преглед нових сазнања о настави. У раду се посебно разматра стратегија контекстуализовања – у развијању и у проучавању наставе. Друштво које учи, као актуелна филозофија образовања, значајно полазиште има у разумевању учења у социокултурном контексту.

Кључне речи: настава у социокултурном контексту, контекстуализовање, језик наставе, настава као облик друштвене праксе, настава као семиотичко шегртовање.

* milica011@ptt.yu

УЧИТЕЉ И УЧЕНИЦИ У САВРЕМЕНОЈ НАСТАВИ

*Стана Смиљковић**

Учитељски факултет, Врање, Србија

У овом раду разматраће се однос наставника према савременој настави. Нови програми предмета који се остварују у млађим разредима основне школе конципирани су по принципима савремене наставе, а то подразумева коришћење иновираних метода, средстава и облика рада. Реципијент је у центру наставникове, али и пажње својих вршњака. Он се такмичи, напредује, богати емоционално-психолошки свет, проширује видокруг. Субјекат је у наставном процесу јер размишља, доноси одлуке, износи своје ставове. Чита подуђени материјал, тумачи нове речи, појмове и целине, схвата суштину, не само својом активношћу, већ и упућивачком улогом учитеља. Таквим начином рада, учионица ће постати позорница на којој ће ученици пронаћи оно што је њиховом бићу потребно, продубиће сазнање о томе да књиге вредне и пажљиво одабране, продуховљују младог читаоца, откривају далеке светове и различите људе, помажу да стваралачка снага дође до изражаја. Ученик ће, у тим наставним ситуацијама, пожелети да забележи своје утиске и да уз помоћ маште одсања понешто, да се одушеви или насмеје и тако своју животну радост искаже, открије и манифестује. Зато је учитељ водич кроз наставне садржаје, личност која подстиче дечје душе да упијају све оно што живот у школи пружа.

Кључне речи: учитељ, савремена настава, наставни програм, субјекат у настави, учионица.

* bubastojanovic@gmail.com

ЕФИКАСНОСТ ПРИМЕНЕ ЕКСПЕРИМЕНТА У ПРЕДМЕТУ ПРИРОДА И ДРУШТВО У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

*Станко Цвјетичанин**

Педагошки факултет, Сомбор, Србија

Мирјана Сегединац

Природно математички факултет, Нови Сад, Србија

Ученици разредне наставе интегрисане садржаје из природних наука уче кроз обавезне предмете Свет око нас и Природа и друштво, као и кроз изборне предмете, који се уче у сва четири разреда, Чуvari природе и Рука у тесту. У раду се анализира утицај примене експеримента на квалитет знања ученика четвртог разреда о смеши, кретању, електрицитету и магнетизму. У истраживању је учествовало 132 ученика четвртог разреда (66 ученика контролне и 66 ученика експерименталне групе). Ученици контролне групе наведене садржаје су обрађивали на традиционалан начин (без употребе експеримента), док су ученици експерименталне групе изводили једноставне ученичке, краткотрајне, експерименте. На завршном тесту знања, ученици експерименталне групе показали су боља знања од ученика контролне групе. На основу овога се закључује да експерименти знатно утичу на квалитет знања ученика разредне наставе, због чега се морају користити при обради наведених наставних садржаја.

Кључне речи: ефикасност, експеримент, ученици разредне наставе, познавање природе.

* tozchemy@eunet.rs

ПРОПУСТИ У КОРИШЋЕЊУ ПОРТФОЛИЈА

*Урша Шинковец**

Факултет за примењене друштвене студије, Нова Горица, Словенија

Долорес Модиц

Висока школа за бизнис и менаџмент, Ново Место, Словенија

Срж овог рада посвећена је наглашавању пропуста који могу да се десе у процесима имплементације и евалуације портфолија ученика. Развијање вештина неопходних за коришћење алтернативних метода оценивања, као што је портфолио, представља постепени процес који се може упоредити са пењањем уз мердевине. Наставници се укључују у тренутку када донесу одлуку да користе друге методе евалуације ученичког знања и вештина. Док се портфолио у потпуности не примени у образовном процесу, наставници би требало да се придржавају принципа постепености, узимајући у обзир три основна корака (припрему, имплементацију и евалуацију) и њихове основне компоненте. Треба указати на чињеницу да је процес имплементације праћен кључним елементима портфолија – дијагностичком, формативном и сумативном евалуацијом.

Кључне речи: портфолио, примена, дијагностичка, формативна и сумативна процена.

* dollymod@gmail.com

КЊИЖЕВНО – ТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ У ЧИТАНКАМА ЗА МЛАЂЕ РАЗРЕДЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

*Валерија Јанићијевић**

Учитељски факултет, Београд, Србија

Препознавање, именовање и дефинисање књижевно-теоријских појмова чини битан део програма за српски језик. Међутим, у читанкама су ови садржаји недовољно заступљени. Разлози оваквог раскорака су разноврсни и крећу се од мишљења методичара и аутора читанки да књижевне термине не треба отворено давати ученицима – да их треба обрађивати успут, уз анализу текста – преко става да се стручна питања морају занемарити због примерености тумачења узрасту ученика, па до дугогодишње наставне праксе да се, у млађим разредима, књижевности не приступа као уметности, већ из других васпитно-образовних разлога. У раду се анализују наставни програми и читанке различитих издавача са аспекта обраде књижевно-теоријских појмова. Сагледава се њихова заступљеност, научна заснованост дефиниција и примереност узрасту. Посебна пажња се посвећује поступку увођења конкретних појмова у наставу: да ли се они изводе из текстова који се обрађују, или се дају независно од текстова, са дефиницијама које ученик само треба да усвоји. На крају се уочава да теорија књижевности у читанкама није довољно заступљена, што значајно снижава квалитет наставе књижевности.

Кључне речи: настава књижевности, теорија књижевности, књижевно-теоријски појмови, читанка, методичка апаратура.

* valerija.janicijevic@uf.bg.ac.rs

ГЛАВНИ ДЕЛОВИ РЕЧЕНИЦЕ У УЏБЕНИЦИМА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

*Вишња Мићић**

Учитељски факултет, Београд, Србија

У овом излагању бавићемо се методичком интерпретацијом главних делова реченице (субјекат и предикат), у актуелним уџбеницима за млађи школски узраст различитих издавача. Треба истаћи да се садржаји из синтаксе по својој комплексности издвајају над осталим садржајима из језика. Стога је њихова методичка интерпретација изузетно захтевна. С друге стране, управо ови садржаји представљају велики проблем ученицима приликом усвајања знања из језика: а) усвајање сложеног синтаксичког система; б) разликовање садржаја из синтаксе и морфологије, али и међусобно логичко довођење у везу. Зато ћемо разматрати њихову усклађеност са наставним програмима, примереност узрасту, али и тачност, која зависи од лингвистичке утемељености. Посебну пажњу посветићемо анализи усложњавања градива из синтаксе кроз разреде у програмима и уџбеницима, тј. питању поштовања претходног знања и развојних могућности ученика. Циљ овог рада јесте анализа постојећих садржаја из синтаксе у уџбеницима за млађе разреде и афирмисање успешних методичких решења. У складу са тим, покушаћемо да дефинишемо начине коректне методичке интерпретације ових садржаја.

Кључне речи: уџбеник, ученик, синтакса, предикат, субјекат.

* visnja.micic@uf.bg.ac.yu, visnjavukazic@yahoo.com

ИНСТРУКЦИЈЕ ЗА САМОСТАЛНО УЧЕЊЕ КОЈЕ УПУЋУЈУ НА ГРАФИЧКИ МАТЕРИЈАЛ У УЦБЕНИЦИМА ЗА МЛАЂЕ РАЗРЕДЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

*Зорица Ковачевић**

Учитељаки факултет, Београд, Србија

Уџбеник треба да буде један од првих узора ученику како се приступа учењу. Поред текста у уџбенику, графички материјал представља други значајан структурални елемент уџбеника са функцијом носиоца информације. У раду се скреће пажња на чињеницу да се навика и потреба ученика да се у процесу учења служи графичким материјалом може формирати помоћу инструкција за самостално учење у уџбеницима. Резултати истраживања инструкција за самостално учење, које упућују на графички материјал у уџбеницима математике, природе и друштва и српског језика за други, трећи и четврти разред основне школе, показују да је у уџбеницима за млађе разреде основне школе код нас знатно већи проценат графичког материјала за чије „конзумирање“ не постоји инструкција у тексту лекције. Поред тога, резултати истраживања који се односе на карактер и функцију графичког материјала показују да у нашим уџбеницима за млађе разреде основне школе има простора за унапређивање графичког материјала као носиоца информације. Другим речима, у процесу оспособљавања ученика за самостално учење графичком материјалу, у нашим уџбеницима за млађе разреде основне школе, треба дати већи значај.

Кључне речи: дидактичка функционалност уџбеника, графички материјал, самостално учење, инструкције за самостално учење.

* zkovacevic74@gmail.com

ХОЛИСТИЧКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМИМА У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ У НАСТАВИ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА

*Зорица Веиновић**

Учитељски факултет, Београд, Србија

Анализа холистичког приступа проблемима у животној средини у настави природе и друштва и његовог значаја спроведена је са аспеката: 1) проучавања проблема у животној средини; 2) приступа личности ученика и 3) осмишљавања наставног процеса. Аутор заступа став да већ ученицима млађег школског узраста треба омогућити разумевање локалне и глобалне природе проблема у животној средини, њихово сагледавање у ширем контексту узрока и последица, уз обавезно истраживање могућих решења у којима би и сами учествовали. Такође, неопходно је јачати свест ученика о повезаности животне средине и друштва, развијати међугенерациску одговорност, односно, свест о значају акција у решавању проблема у животној средини са становишта одрживости. У раду се указује и на потребу развоја знања, али и ставова, способности и спремности ученика за учешће у одговарајућим акцијама. Коначно, аутор се бави питањем целовитог осмишљавања наставног процеса у области ове проблематике. Са наведених аспеката анализирани су и наставни програми предмета Свет око нас и Природа и друштво, а резултати и предлози промена изнети су у раду.

Кључне речи: настава природе и друштва, наставни програм, образовање за одрживи развој.

* valerija.janicijevic@uf.bg.ac.rs

ПРИМЕНА ГИС-а У НАСТАВИ ЕКОНОМСКИХ САДРЖАЈА У ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ

*Емилија Манић**

Економски факултет, Београд, Србија

У оквиру високог образовања постоји јасна теоријска конвергенција између ГИС-а и географије, која скоро у потпуности недостаје када су у питању ГИС и економија. Економска географија, као гранична дисциплина, најчешће је једини предмет на економским факултетима у коме се ГИС користи у настави. Његова употреба у настави економских предмета значајно би унапредила разумевање економских процеса у простору, пружајући визуелизацију перспективе реалног економског окружења. ГИС би олакшао сагледавање просторне дистрибуције одређених процеса и појава на глобалном, регионалном или локалном нивоу, анализу економских индикатора у просторно – темпоралном контексту, као и лакше уочавање и анализу веза и односа који постоје између представљених индикатора. Поред осврта на постојећа искуства у коришћењу ГИС-а у економском образовању на факултетима, у раду се анализирају неки аспекти ГИС-а, као вештине којом студенти овладавају у процесу остваривања постављених образовних циљева у економском образовању (дидактичка вредност ГИС-а), односно његова евентуална употреба на специјалистичким студијама, као система за подршку одлучивању.

Кључне речи: ГИС, наставни процес, високо образовање, економија.

* geografija@one.ekof.bg.ac.rs

КОНЦЕПЦИЈА НАСТАВЕ ИСТОРИЈЕ МУЗИКЕ НА ПРВОЈ ГОДИНИ СТУДИЈА У ОКВИРУ РЕФОРМИСаниХ СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА

*Ивана Перковић**, *Марија Масникос* и *Тијана Поповић-Млађеновић*
Факултет музичке уметности, Београд, Србија

Настава историје музике за све студенте прве године Факултета музичке уметности у Београду (осим за студенте музикологије, којима је историја музике главни предмет) одвија се кроз два једносеместрална модула. Специфичности предмета условљене су академским захтевима, опсегом историјског периода обухваћеног наставним програмом (од првобитне друштвене заједнице до првих деценија 19. века) и разноврсношћу профила студијских програма (великим бројем програма у оквиру девет различитих одсека). Будући да је циљ универзитетске наставе стицање способности креативне примене стечених знања у матичној области студија, нове методе и технике рада подразумевају посебне стратегије подстицања студената, кроз предавања, дискусије, самостални рад (писање краћих текстова, презентације студената), слушање и анализирање музике чиме се поспешују и комуникационе способности студената. У раду ће бити представљена актуелна достигнућа на пољу контекстуализованог и персонализованог учења, које превазилази испитне захтеве (оцене предиспитних и испитних обавеза) и функционализује се у оквиру индивидуалног професионалног развоја будућих музичких стваралаца, извођача, педагога и научника.

Кључне речи: универзитетска настава историје музике, нове наставне методе и технике, контекстуализација учења, функционализација стеченог знања.

* ivanaper@beocity.net

КРЕАТИВНИ ПРИСТУП ОРГАНИЗАЦИЈИ НАСТАВЕ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ У МЛАЂИМ РАЗРЕДИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

*Наташа Вукићевић**, *Катарина Станојевић*
Педагошки факултет, Јагодина, Србија

Подстицање креативности и слободног изражавања ученика, испољавање њиховог музичког доживљаја и развијање музичких способности, захтева креативан приступ организацији наставе музичке културе. У раду ће бити разматрани конкретни примери савремених облика организације наставног рада који се односе на избор и реализацију наставних садржаја и већу и креативнију примену интерактивних метода и техника у различитим предметним подручјима. Интерактивни облици учења су у настави музичке културе заступљени кроз следеће области рада: у одређеним врстама музичких игара (музичке драматизације, игре уз инструменталну пратњу), у различитим облицима дечјег стваралаштва (музичка питања и одговори, компоновање дечје песме), у области слушања музике (ликовно и литерарно изражавање под утиском слушане композиције) и у области извођења музике (подстицање креативности у интерпретацији песме кроз певање и свирање по слуху и из нотног текста). Примери дечјих радова у области музичког стваралаштва, као продукти реализованих часова, показују прихваћеност новог концепта креативне наставе музичке културе од стране ученика.

Кључне речи: креативност, организација наставе, музичка култура.

* vukicnatasa@yahoo.com

АСОЦИЈАТИВНА ПРИМЕНА ВИЗУЕЛИЗАЦИЈЕ У НАСТАВИ ТЕОРИЈЕ МУЗИКЕ

*Александра Каралић**

Музичка школа „Коста Манојловић“, Земун, Србија

Дугогодишњом применом методе визуелизације и поређења елемената градива, формирана је наставна метода чија решења ученицима умногоме олакшавају усвајање и примену стеченог знања. Она је у оквиру градива теорије музике усмерена на графички приказ појава и законитости у музици, као и њихових односа. У основној музичкој школи, успешност ове методе је најочигледнија у области поставке и анализе акорада. Понуђеним решењима, акорди су представљени именима, нотним знацима, али и „ванмузичким“ графичким облицима, груписаним и распоређеним на очигледан, уочљив начин. Резултати истраживања које је извршено у неколико музичких школа у Београду, на узорку од око осамдесет ученика, показало је да учење путем визуелизације и повезивања тематских области теорије музике ученицима може да помогне у разумевању и памћењу градива, без обзира да ли је у настави теорије музике оваква метода раније примењивана или не. Предлози успешних графичких решења, спроведени у неколико одељења, резултирали су значајно вишим нивоом разумевања, усвајања и примене знања из теорије музике.

Кључне речи: визуелизација, теорија музике, музичко образовање.

* salle@sezampro.rs

**КИНЕСТЕЗИЈА КАО ТЕМЕЉ РАЗУМЕВАЊА МУЗИКЕ КОД ДЕЦЕ
ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА: ПРЕДЛОГ КОНЦЕПТА ПОЧЕТНОГ МУЗИЧКОГ
ОБРАЗОВАЊА**

*Нина Суботић**

Музичка школа „Коста Манојловић“, Земун, Србија

Гордана Ачић

Музичка школа „Војислав Вучковић“, Београд, Србија

Вера Миланковић и Милена Петровић

Факултет музичке уметности, Београд, Србија

У почетном музичком образовању покрет представља показатељ музичког разумевања. Изражавање целим телом и избегавање апстрактних појмова представља срж предложеног концепта. На почетку уводимо вежбе дисања и релаксације. Покрети мишића вокалног апарата освешћују се помоћу вежби говорне артикулације и ширењем вокалног амбитуса. Затим, солмизациони слогови подржани су покретима руке и комбиновани са пулсом/метром/ритмом. Пратећи сваку песму покретима руке настаје “виртуелни контрапункт” који омогућава прелаз од лествичног опажања ка доживљају тоналитета. Крупна моторика помаже деци у разумевању темпа, пулса, ритмичких трајања и образаца, хијерархијских нивоа метричког груписања, као и динамике. Користи се за артикулацију једноставних кореографских и плесних образаца. Такође, помоћу различитих врста плесних покрета осликавају се речи песме. Кретање у простору одговара музичкој форми коју деца лакше опажају уколико је она просторно представљена. Најзад, унапређивање fine моторике ока неопходно је за препознавање мотивских образаца, док се графо-моторне способности унапређују савладавањем аналогног записа.

Кључне речи: кинестезија, почетно музичко образовање, телесни покрети.

* p.milena@eunet.yu

АКТИВНИ ПРИСТУП У КОМПЈУТЕРСКОМ ОБРАЗОВАЊУ

*Александар Михайлович Коротков**

Државни педагошки универзитет, Волгоград, Русија

Компјутерско образовање посматрамо као подучавање, васпитање и развој ученика у ситуацији у којој је компјутер предмет проучавања, ученичко средство за интелектуалне активности и средство за извршавање наставних задатака. Када уче у овом систему, ученици боље организују информације, могу да оперишу већим блоковима информација, али њихов језик постаје сиромашнији, компоненте вербалног мишљења се смањују, док живи језик замењује карактеристични „компјутерски језик”. Како би се ови негативни ефекти предупредили, не би се требало оријентисати само на развој операционалних вештина ученика (обично је то брзо и лако). Припрема за менталне активности много је важнија: способност да се задатак разуме (да се његова сврха схвати као смислена), да се створи информациони модел задатка, да се прегледају услови (да се процене ресурси и прилике које пружају средства која су им на располагању), способност да се испланира структура активности (да се трага за информацијама које недостају, да се одабере или направи рационални алгоритам за доношење одлуке). Важна је не само способност да се донесе одлука, већ и да се процени њена потпуност, прецизност, склад са сопственим вредносним системом, изводљивост и ефективност сопствених активности.

Кључне речи: компјутерско образовање, операционалне вештине, активни приступ.

* korotkov@vspu.ru

МОГУЋНОСТИ КОРИШЋЕЊА ИНТЕРНЕТА У РАЗРЕДНОЈ НАСТАВИ

*Невена Перих**

Основна школа „Димитрије Давидовић“, Смедерево, Србија

Захваљујући Интернету, у припремању наставе учитељи могу да консултују богате изворе информација, обликују садржаје у складу са специфичним потребама конкретне наставне ситуације и на тај начин креирају динамичнију, ефикаснију, савременију наставу од оне која се данас практикује у нашим школама. Специфичности узраста ученика ограничавају ове могућности. Учитељи морају водити рачуна о нивоу информација, језику на ком су информације дате, као и о дидактичко–методичком концепту. Чињеница је да могућности истраживања, решавања проблема, рада на одељенским и другим пројектима захтевају партиципацију ученика током наставног процеса, интеракцију међу ученицима, размену идеја, резултата рада, размишљања. Истовремено, већ на овом узрасту неопходан је рад на оспособљавању ученика за самостално коришћење Интернета, што подразумева добро познавање правила, али и опасности које вребају у виртуелном окружењу. Нове компетенције учитеља, које би им омогућиле да креирају савремени наставни процес примерен потребама савременог друштва – друштва знања, отварају могућност стручног усавршавања и оспособљавања учитеља за нове вештине електронским путем, као и могућност размене материјала и искустава.

Кључне речи: Интернет, наставни процес, осавремењивање, компетенције.

* nsrper@gmail.com

ПРИМЕНА ЕЛЕКТРОНСКОГ УЧЕЊА У НАСТАВИ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА

*Славица Гомилановић**

Основна школа „Ђура Јакшић“, Орешковица, Србија

У раду је реч о примени електронског учења у настави природе и друштва и то почев од другог разреда основне школе, коришћењем Moodle система. У нижим разредима основне школе веома успешно се може користити комбиновани модел наставе (део наставе одвија се online, а део на традиционалан начин). Предмет Природа и друштво одликује се најразноврснијим садржајима и зато је погодан за упознавање ученика са електронским учењем. У раду постоје конкретни примери примене електронског учења, а приказана је и SECTIONS анализа која ће моћи да послужи учитељима приликом одлуке о увођењу електронског учења. Постоје мишљења да су ученици нижег школског узраста незрели и неспремни за увођење оваквих новина, али је наше запажање да ученици веома брзо прихватају нове технологије. У раду ће бити приказано како се електронско учење веома успешно може користити у настави природе и друштва.

Кључне речи: електронско учење, настава природе и друштва, комбиновани модел наставе, moodle, SECTIONS анализа.

* slavica.gomilanic@gmail.com

СТАВОВИ УЧЕНИКА О ПРИМЕНИ ПРОГРАМИРАНЕ НАСТАВЕ БИОЛОГИЈЕ УЗ ПОМОЋ КОМПЈУТЕРА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

*Вера Дракулић**, *Томка Миљановић*
Природно-математички факултет, Нови Сад, Србија

Мотивација ученика је основни предуслов успешног и ефикасног учења. Уколико су ученици на часовима мотивисани и заинтересовани, они се лакше активирају, а тиме и појачавају степен ангажовања мисаоних процеса у току учења. Истовремено, тако научено наставно градиво је трајније, смисленије и употребљивије. У овом раду су анализирани ставови 105 ученика основне школе о примени програмиране наставе биологије уз помоћ компјутера. У оквиру спроведеног педагошког истраживања наставна подтема Хордати, из програма биологије за шести разред (током 12 часова), обрађена је програмираном наставом уз помоћ компјутера. Након тога, спроведено је анкетирање ученика са циљем да се сагледају њихови, како позитивни тако и негативни ставови о примењеном начину рада у настави биологије. Резултати анкете указују на велику заинтересованост и мотивисаност ученика за индивидуални рад и самостално проучавање градива из биологије, које је дидактичко-методички обликовано у образовни софтвер по моделу програмиране наставе. Изражена жеља ученика да се и друге теме из биологије реализују програмираном наставом уз помоћ компјутера, указује на потребу њене веће заступљености у настави биологије и других природних и друштвених наука.

Кључне речи: основна школа, настава биологије, програмирана настава уз помоћ компјутера, мишљења и ставови ученика.

* vera@ib.ns.ac.rs

СТРАТЕГИЈЕ УВОЂЕЊА Е-УЧЕЊА У ПРОЦЕС ВИСОКОШКОЛСКЕ НАСТАВЕ

*Споменка Будић**

Филозофски факултет, Нови Сад, Србија

Увођење е-учења има изузетну важност за успешно спровођење Болоњског процеса, посебно на подручју побољшања и осигурања квалитетне наставе, стварања услова и пружања подршке за оптимални лични и професионални развој студената. Светски су трендови оснивања такозваних Виртуелних факултета који нуде потпуно он-лајн образовање и стицање компетенција путем е-учења. Последњих година се поменути факултети јављају и на европском простору, пружајући могућност он-лајн образовања које врло успешно подупиरे систем темељног академског образовања, као и систем доживотног учења. Увођење е-учења у процес високошколске наставе, о чему ће се у овоме раду говорити, требало би да омогући педагошко-дидактичке промене у настави са циљем стварања квалитетне, модерне универзитетске наставе. У овоме контексту треба нагласити да је увођење технологије у наставни процес само алат за постизање академских циљева који су саставни део шире стратегије унапређивања квалитета наставе и учења.

Кључне речи: Е-учење, образовање, универзитетска настава, студент, компетенције.

* budics@sbb.rs

СТАВОВИ СТУДЕНАТА ПРЕМА СИСТЕМУ УЧЕЊА НА ДАЉИНУ: СТУДИЈА СЛУЧАЈА ПРИ УНИВЕРЗИТЕТУ У РИЈЕЦИ

*Нена Рончевић**, *Јасминка Ледић* и *Софија Врцељ*
Филозофски факултет, Ријека, Хрватска

У теоријском делу даје се кратак осврт на истраживања која анализирају имплементацију е-учења. У емпиријском делу истраживања презентују се резултати истраживања на популацији прве и друге године студента преддипломског студија педагогије Универзитета у Ријеци, који су у зимском семестру 2008/09. слушали два курса организована у хибридном облику. Први циљ истраживања био је тестирање хипотезе колику предиктивну ваљаност има мерни инструмент (Бернард и сар., 2004.) у односу на постигнуће исхода учења. Други циљ истраживања био је евалуација курсева и анализа спремности студента на учење путем система за учење на даљину. Резултати истраживања сугеришу закључак како примењени прилагођени упитник (Бернард и сар., 2004.) нема предиктивну моћ у односу на укупни успех на курсу. Студенти су релативно хомогени у својим ставовима, већином исказују задовољство подучавањем и учењем путем система за учење на даљину. Остаје отворено питање: који фактори утичу на чињеницу да једни студенти унапред прихватају учење и подучавање путем система за учење на даљину, а други не.

Кључне речи: хибридна настава, истраживање ставова студената.

* nroncevic@ffri.hr

РАЗУМЕВАЊЕ УЧЕЊА: ПОРТФОЛИО У УНИВЕРЗИТЕТСКОЈ НАСТАВИ

*Зорица Милошевић**

Филозофски факултет, Београд, Србија

У раду су представљене основне карактеристике портфолија и предности његовог коришћења у универзитетској настави као средства унапређења квалитета процеса учења. Указује се на постојање различитих врста портфолија, али је нагласак на студентском портфолију. Портфолио представља збирку студентских радова, сакупљених током одређеног периода (на пример, током једног семестра или током трајања одређеног пројекта). Осим тога, он обухвата опис процеса учења као и самоевалуацију сопственог рада од стране студента. Како стварање портфолија захтева од студента критичко промишљање предмета, начина и разлога учења, то се основна функција портфолија може разумети у контексту унапређења разумевања наученог кроз саморефлексију студента у процесу учења. Подстицање саморефлексије, разумевања сопственог учења и самоевалуације студената кроз стварање портфолија, само су неки од разлога који истраживаче у наукама о васпитању упућују ка разумевању правилног коришћења портфолија као једног од корака ка „друштву учења“.

Кључне речи: портфолио, универзитетска настава, квалитет наставе, доживотно учење.

* zmilosev@f.bg.ac.rs

МОГУЋНОСТИ ПРИМЕНЕ ИНФОРМАТИЧКИХ ТЕХНОЛОГИЈА У ШКОЛАМА ЗА ДЕЦУ СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА

*Тибор Халаши**, *Снежана Каламковић* и *Мартин Каламковић*
Природно-математички факултет, Нови Сад, Србија
ШОСО „Милан Петровић“, Нови Сад, Србија

Информатичка технологија је саставни део савременог друштва. Школе најмлађе нараштаје обучавају за „информатичко доба“. Исту улогу имају и школе за децу са посебним потребама. Улога рачунара у школама за децу са посебним потребама је двојака. Потребно је децу обучити за елементарну употребу рачунара у свакодневном животу, али и искористити све могућности информатичких технологија за превазилажење хендикепа деце. Проблематика примене рачунара у свим основним школама није системски решена и стандардизована. Решење проблема: опремање школа рачунарском опремом; обучавање кадра; стандардизовање планова и програма рада; ангажовање стручњака за израду специјализованих програма и перманентно праћење информатичких трендова. У ШОСО „Милан Петровић“ рачунари се активно примењују. Нарочито их користе телесно инвалидна деца помоћу специјализоване опреме, док су родитељи тренутно на обуци.

Кључне речи: деца, посебне потребе, информатика, школа.

* kalamkovic@gmail.com

ONLINE МЕНТОРСТВО У ОБРАЗОВАЊУ ОДРАСЛИХ

*Тамара Николић-Максић**
Филозофски факултет, Београд, Србија

Пораст доступности и приступачности Интернета, повећање компјутерске писмености, као и појава нових информационих технологија, које омогућавају брз и једноставан приступ информацијама и богату размену знања, условиле су све ширу употребу и имплементацију програма online учења и образовања одраслих. Online засновано образовање суштински мења положај одраслог ученика, који је у могућности да бира када, где и на који начин жели да учи, са претпоставком да добије сву потребну или захтевану подршку и савете, који су у функцији остварења образовног задатка. Самим тим, успешност и квалитет online образовања не исцрпљује се само у богатству програма и софтверских решења, доброј организацији и вештини руковођења образовним процесом, већ и стварањем погодне атмосфере за учење и остваривањем адекватне комуникације међу учесницима образовног процеса. У превазилажењу проблема који настају као последица непостојања интеракције лицем у лице, све више се истиче значај улоге online ментора. Рад има за циљ да укаже на значај online менторства у образовању одраслих, али и на потребе за адекватном обуком online ментора са посебним нагласком на њихове компетенције.

Кључне речи: online образовање и учење одраслих, online менторство, компетенције online ментора.

* tamara.nikolic@f.bg.ac.rs

ЛУТКАРСТВО У НАСТАВИ И ВАННАСТАВНИМ АКТИВНОСТИМА

*Вера Стојшић – Гашипаровски**
Друштво учитеља Новог Сада, Нови Сад, Србија

Могућности примене луткарства у настави и ваннаставним активностима веома су велике. Овакав приступ у раду са ученицима доказано даје изузетно значајне и запажене резултате у повећању квалитета и ефикасности учења. Приступ укључује: програм обуке наставника – унапређивање професионалног образовања и оснаживање наставника за примену савремених и креативних облика рада; примена луткарства у настави – за све ученике (уважава индивидуалне карактеристике ученика и развија њихове способности, подстиче мотивацију у настави, развија културу сценског изражавања и креативног учења, остварује квалитетније исходе процеса сазнавања – ученици боље уче и трајно памте садржаје приказане кроз луткарски рад); примена луткарства у ваннаставним активностима (луткарска секција – сви заинтересовани ученици и школска луткарска група – талентовани ученици); међународни фестивал луткарства основних школа – флуош – јавно извођење представа школских луткарских група. Овакав свеобухватан плански приступ луткарству од 2000. године, довео је до тога да се и поред великих тешкоћа примена луткарства значајно шири у школама Републике Србије, што се почело преносити и на околне земље (Босну и Херцеговину, Републику Српску и Хрватску).

Кључне речи: луткарство у настави, ваннаставне активности.

* lutka@uvu.rs

ЕФЕКТИ НАСТАВНОГ ПРОЦЕСА

ИСПИТ ЗРЕЛОСТИ У СРЕДЊИМ ШКОЛАМА У СРБИЈИ КРАЈЕМ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА

*Александра Илић**

Филозофски факултет, Београд, Србија

Испит зрелости је у средње школе у Србији уведен 1876. године и регулисан посебним правилима, у која су, до Првог светског рата, више пута унесене измене. Од испита зрелости се, према овом документу, очекивало да процени да ли је знање које ученик поседује довољно квалитетно за похађање наставе на Великој школи, односно Универзитету. Испит је у свакој школи организовала комисија састављена од наставника, управника школе и изасланика министра просвете. У педагошкој јавности Србије, ови испити су сматрани мерилом квалитета средњошколске наставе. У раду приказујемо резултате анализе различитих тумачења овог става и указујемо на она питања, проблеме и дилеме, као и на њихова решења која могу да прошире приступ, а тиме и решавање неких проблема савремене наставе. Такође, анализом садржаја самих испита покушали смо да утврдимо карактеристике скупа знања који се од ученика очекивао. Затим, сагледавајући резултате ових анализа у контексту потреба српске државе и друштва с краја XIX и почетком XX века, покушали смо да дефинишемо позицију средње школе у односу на тај контекст, а затим да је сагледамо и у односу на савремено српско друштво у чији је развој и уграђена.

Кључне речи: зрелост, испит, настава, знање.

* avilic@f.bg.ac.yu

ЕВАЛУАЦИЈА РАДА И ПРЕДИКЦИЈА ТРЕНДОВА У ОБРАЗОВАЊУ

*Џевдета Ајановић**

Филозофски факултет, Сарајево, Босна и Херцеговина

Месуд Ајановић

Саобраћајни факултет, Добој, Босна и Херцеговина

Самовредновање школа има искључиво развојну функцију. Оно је проверено добар инструмент за јачање школе, за подстицање унапређивања квалитета „изнутра“, за боље планирање и унапређивање рада на нивоу разреда, школе и локалне заједнице. Самовредновање подстиче демократску расправу о значењу квалитета за поједине школе или заједницу у којој школе делују. Самовредновање се користи као интегрални механизам за унапређивање квалитета образовања у готово свим европским државама. Полазећи од позитивних искустава у ЕУ и помоћу непосредне комуникације с институцијама које руководе и подстичу самовредновање у европским школама, разрађен је приступ који се тестира у сусједној Хрватској. Приступом се сматра да школа, коју чине сви наставници, ученици и родитељи, мора и може само најбоље одговорити на три кључна питања: Каква смо ми школа? Како то знамо? Шта можемо чинити да будемо још бољи? Овај модел се једноставно може користити и имплементирати у свакој школи.

Кључне речи: самоевалуација, демократија, позитивно искуство, школа.

*dzevdeta.ajanovic@ff.unsa.ba

ПРОСВЕТНИ КАРТОН ШКОЛЕ – ЕВАЛУАЦИОНИ И КОМУНИКАЦИОНИ ИНСТРУМЕНТ

*Гордана Чапрић**

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд, Србија

Објављивање просветних картона школа вишегодишња је пракса у многим земљама која се спроводи ради праћења ефективности и ефикасности образовног рада и транспарентног управљања школом. Просветни картон школе представља посебан приказ школских података заснованих на мерењу. То је евалуациони инструмент који омогућује праћење образовних постигнућа ученика, напредовање у одабраним областима развоја школе и поређење учинка школе у односу на окружење, те школама помаже за унапређење рада, а доносиоцима одлука у расподели средстава и у формулисању образовне политике. Просветни картон садржи и комуникациону димензију, јер обавештава јавност о ресурсима, развојним плановима и успеху школе, па се може користити у промотивне сврхе. Рад говори о развоју, структури и могућој употреби просветног картона у Србији и приказује резултате испитивања ставова образовног кадра о важности таквих података за јавност и кориснике којима је намењен.

Кључне речи: просветни картон, одговорност, вредновање, комуникација.

* gcapric@gmail.com

АСПЕКТИ САМОЕВАЛУАЦИЈЕ НАСТАВНИКА У ОБЛАСТИ УМЕТНОСТИ

*Бланка Богуновић**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Постојеће мере евалуације постигнућа наставника у области уметности у великој су мери изражене административним проценама квалитета наставног процеса и исхода (директори, родитељи, ученици, инспекција), или посредно преко успеха ученика (школски успех, такмичења, јавни наступи, изложбе). У раду се приступа питању успешности наставника из друге, „личне“ перспективе у намери да сагледа неке „корене“ осећања компетентности и вредновања сопствене ефикасности. Теоријски оквир истраживања ослања се на социјално когнитивну теорију Алберта Бандуре. Самоефикасност, као опажени ниво личне и професионалне наставне компетенције, представља важан агенс мотивације наставника да искаже своје способности и могућности у подучавању. Мишљења смо да би доживљени ниво ефикасности могао бити виши код наставника у области уметности (музика, балет, визуелне уметности), с обзиром на контекстуалну компетитивност и тежњу ка високим циљевима у извођењу. Истраживачки део нашег рада усмерен је на: а) самоефикасност наставника музике; б) одговорност коју преузимају за постигнућа даровитих ученика и ц) наставничке процене личних и професионалних компетенција неопходних за успешно подучавање, као и д) везе између њихових уверења о сопственој ефикасности и објективних показатеља успешности у подучавању.

Кључне речи: самоефикасност, наставничке компетенције, наставничка одговорност, наставник у области уметности, показатељи успешности наставника.

* jubo@kbcnet.rs

НИВО ТЕОРИЈСКОГ ЗНАЊА О ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ И ТЕЛЕСНОМ КРЕТАЊУ

Драган Мартиновић

Учитељски факултет, Београд, Србија

Драгољуб Вишњић

Факултет спорта и физичког васпитања, Београд, Србија

*Живорад Марковић**

Педагошки факултет у Јагодини, Србија

Истраживање је спроведено са циљем да се утврде евентуалне разлике између ефеката континуираног планирања и реализације програмских садржаја наставе физичког васпитања и ефеката стандардног планирања и реализације програмских садржаја наставе физичког васпитања, на нивоу теоријског знања о физичком васпитању и телесном кретању – вежбању ученика средњошколског узраста. Теоријска знања утврђена су посебним тестом знања конструисаним за ово истраживање. Вредности мултиваријантне анализе варијансе и дискриминативне анализе указују на статистички значајну разлику између експерименталне и контролне групе испитаника на финалној процени, у односу на ниво теоријског знања о физичком васпитању и телесном кретању – вежбању. Ројевим тестом на финалној процени између група је констатована статистички значајна разлика у знању о настави физичког васпитања, у знању о колективним и индивидуалним вежбањима (спортовима). Ученици у оквиру наставе физичког васпитања не добијају теоријска знања у обиму и на нивоу који је предвиђен наставним програмом, што утиче на њихову ангажованост на часовима физичког васпитања и самостално телесно кретање – вежбање.

Кључне речи: теоријско знање, настава физичког васпитања, телесно кретање.

* zimarkovic@yahoo.com

ЗНАЊА И ВЕШТИНЕ УЧЕНИКА НА МАТУРСКОМ ИСПИТУ У ОПШТИМ ГИМНАЗИЈАМА ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА

*Един Јахић**

Природно-математички факултет у Тузли, Босна и Херцеговина

Хариз Агић

Педгошки завод Тузла, Босна и Херцеговина

У рада се говори о екстерној матури која се организује од 2006. године у десет опшних гимназија Тузланског кантона. Након теоријског разматрања извршена је упоредна анализа резултата теста знања и вештина из 14 обавезних и два изборна наставна предмета за 2006., 2007. и 2008. годину. Поред тога, упитницима су испитани ставови ученика, наставника, директора и педагошких саветника који се односе на матурски испит и све његове сегменте. У посматраном периоду матурски испит је полагало укупно 2.909 ученика. Просечна оцена се креће од 4,37 до 3,98. Резултати показују да се успех три генерације ученика разликује, што се доводи у везу са личним ставом ученика према испиту, као и са начином спровођења испита. У трећем делу рада описане су мере које су спроведене у циљу побољшања квалитета матурског испита, као и њихов утицај на успех ученика.

Кључне речи: опште гимназије, екстерна матура, просечна оцена матурског испита, мере за побољшање.

* edin.j@bih.net.ba

УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА ЕВАЛУАЦИЈЕ УЧЕНИК У НАСТАВИ МАТЕМАТИКЕ

*Јасмина Милинковић**

Учитељски факултет, Београд, Србија

Циљ рада је да укаже на могућност подизања квалитета процеса праћења и вредновања знања у настави математике кроз примену различитих, нестандартних облика праћења знања као и кроз квалитетније сагледавање постигнућа ученика. Изложићемо савремене теоријске погледе о евалуацији и указати на педагошке импликације. Већ дужи низ година постоји тенденција увођења такозваних аутентичних видова евалуације ученика којима би се у већој мери оцењивала способност решавања комплексних „реалистичних проблема“, а не изолованих вештина и знања. Коришћењем алтернативних облика оцењивања постиже се већа интегрисаност процеса вредновања у настави. Развијање иновативних приступа у праћењу и вредновању знања на часовима математике на тај начин може снажно допринети унапређењу и ефикасности наставног процеса у целини. У раду ће бити разматрано увођење нових облика оцењивања ученика који омогућавају континуирано праћење рада ученика. Указаћемо на предности и недостатке алтернативних облика. Квалитетнији исход вредновања подразумева да оцена темељније одсликава постигнућа ученика. Изабране форме оцењивања одређују комплексност слике и омогућавају квалитетније сагледавање ученичких постигнућа дубљом анализом постигнутих резултата.

Кључне речи: алтернативне форме евалуације, постигнућа ученика, настава математике.

* jasmina.milinkovic@uf.bg.ac.rs

СИСТЕМСКИ ПРИСТУП ПИТАЊИМА ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА НАСТАВНИКА: ПОСТОЈЕЋЕ ПРАКСЕ И НОВЕ МОГУЋНОСТИ

*Нада Половина**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

У раду се бавимо темом стручног усавршавања наставника полазећи од системске теорије и на њој утемељене поставке да је потреба за стручним усавршавањем контекстуално обликована потреба која укључује: лична уверења/усмерења самих наставника и прилике у школској средини, ширем секторском и укупном друштвеном окружењу. Назначену поставку смо тестирали истраживањем на узорку од 250 наставника основних и средњих школа, који су одговарали на питања (креирана за потребе истраживања) о свом виђењу тешкоћа у раду, разумевању узрока и последица тих тешкоћа, као и о начинима на које настоје да се са њима изборе. Прелиминарни резултати индицирају да постоје три обрасца наставничког поимања „ланца“ тешкоћа/проблем – узрок – последица (кореспондирају са три равни системског функционисања): (1) незаинтересованост/немотивисаност ученика – недовољно родитељско праћење и подстицање на учење – тешкоће ученика у праћењу наставе, необразованост и неприпремљеност за живот; (2) недостатак наставних средстава – незаинтересованост друштва/државе за школу (образовање) – тешкоће извођења и слаб квалитет наставе, слаб успех ученика; (3) деградација наставничког занимања – околина, транзиција и пад система вредности – недостатак стручњака и опадање критеријума оцењивања. Добијени резултати размотрени су у контексту постојећих и потенцијалних модела стручног усавршавања наставника.

Кључне речи: системски приступ, потреба за стручним усавршавањем, перспектива наставника.

* npolovina@rcub.bg.ac.rs

ДА ЛИ ЈЕ ЛИЧНИ РАЗВОЈ ДЕО ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА: АНАЛИЗА НАСТАВНИЧКИХ ПЕРСПЕКТИВА

*Јелена Павловић**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Схватања о односу професионалног и личног развоја у литератури се протежу од представа о професионалном развоју као неутралном чину трансмисије знања, до представа о нераскидивој повезаности личног и професионалног развоја. Предмет овог рада представља упознавање начина на који наставници опажају однос између личног и професионалног развоја. У раду су постављена следећа питања: 1) како наставници опажају функцију професионалног развоја; 2) у којој мери је, из перспективе наставника, лични развој значајан као циљ програма стручног усавршавања; 3) у којој мери наставници имају потребу за подршком у области личног развоја; 4) у ком степену досадашњи програми стручног усавршавања доприносе личном развоју наставника. У истраживању је учествовало 250 наставника градских и сеоских основних и средњих школа. Подаци су произведени техником упитника и анализирани комбинацијом квантитативних и квалитативних поступака.

Кључне речи: лични развој, професионални развој.

* pavlovich.jelena@gmail.com

ИСКУСТВА НАСТАВНИКА СА ПОСТОЈЕЋИМ ПРОГРАМИМА ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА

*Владимир Циновић**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Рад представља део ширег испитивања ставова и потреба наставника у вези са континуираним професионалним развојем. У испитивању је учествовало 250 наставника основних и средњих школа, из градске и сеоске средине. Наставници су испитивани посебно конструисаним упитником, а њихови одговори су обрађени квантитативно и квалитативно. Овај рад представља анализу искустава која наставници имају са учествовањем у досадашњим програмима професионалног развоја. Значај испитивања поменуте теме је у неопходности обухватније и „дубље“ анализе корисности, релевантности, значаја за лични развој и дуготрајности образовних ефеката постојећих семинара. Наставници су процењивали значај постојећих семинара за побољшање њиховог васпитно – образовног рада. Подаци указују да су семинари унапредили теоријска знања, али да недостају практичне вештине у настави и сарадњи са ученицима, родитељима и колегама. Главни недостатаци семинара су недовољно практичних садржаја и иновативних знања.

Кључне речи: професионални развој наставника, семинари, евалуација семинара.

* vdzinovic@rcub.bg.ac.rs

ЕВАЛУАЦИЈА ЕФИКАСНОСТИ САМОРЕГУЛИСАНОГ ПРОЦЕСА УЧЕЊА СТУДЕНАТА

*Оливера Гајић**

Филозофски факултет, Нови Сад, Србија

У раду се посматра саморегулисани процес учења као развој образаца стратегијског понашања и метакогнитивне дирекције студената виђен кроз призму мултидимензионалне педагошке евалуације. Истраживање претендује на откривање повезаности између психолошке (унутрашње) и дидактичко-методичке (спољашње) стране процеса учења и наставе, у функцији развијања когнитивних способности, као и метакогнитивних стратегија кроз моделовање сазнајне активности студената. Добијени резултати истраживања упућују на констатацију да студенти са различитим стиловима учења и мишљења испољавају различите способности развијања општих принципа или схема као когнитивних инструмената у склопу шире менталне структуре, те да су оне неопходне компоненте управљања знањем, развоја образаца и стратегијског понашања, као и метакогнитивне дирекције. У овом контексту, евалуација процеса самоусмереног учења усмерена је на утврђивање вредносног нивоа знања као критичке и стваралачке трансформације наученог садржаја за који се очекује да ће бити виши него знања на нивоу репродукције и информисаности.

Кључне речи: евалуација, саморегулисано учење, когнитивне способности, критичко мишљење, нивои знања.

* gajico@ff.uns.ac.rs

СПОЉАШЊА ЕВАЛУАЦИЈА ОБРАЗОВНИХ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА ОСМОГ РАЗРЕДА РЕПУБЛИКЕ ХРВАТСКЕ ИЗ ГЕОГРАФИЈЕ

*Ружица Вук**

Мартина Јаковчић

Природно-математички факултет, Загреб, Хрватска

У раду се анализирају циљеви, методологија испитивања, остварени резултати и начин презентације резултата спољашње евалуације образовних постигнућа ученика осмих разреда из Географије,веденог у Републици Хрватској 2007/2008. школске године на узорку од 21 485 ученика (половина популације ученика осмих разреда). Циљ рада је евалуација првог спољашњег вредновања из географије у основним школама те изношење искустава у припреми, спровођењу, анализи и коришћењу резултата вредновања. Резултати спољашњег вредновања образовних постигнућа анализирани су по типовима задатака, когнитивним нивоима и димензијама знања. Изнесене су препоруке за корекције поучавања, коришћење резултата и следеће спољашње вредновање. Циљ спољашње евалуације био је утврдити усвојеност трајних знања и географских вештина на завршетку основне школе, те способност интеграције наставних садржаја географије и историје. Пре испитивања, професорима географије презентирана је методологија испитивања, типови задатака и систем бодовања, а након обраде презентовани су резултати по деловима задатака и изнете су препоруке за корекцију поучавања.

Кључне риечи: спољашња евалуација, образовна постигнућа, задаци затворенога типа, задаци отворенога типа, димензије знања.

* rvuk@geog.pmf.hr

СТЕПЕН САМОАКТУАЛИЗОВАНОСТИ НАСТАВНИКА

*Снежана Стојиљковић**
Драгана Митић
Јелисавета Тодоровић
Филозофски факултет, Ниш, Србија

Савремена школа мора да води рачуна о исходима образовања и ефикасности наставе. Наставник више није само предавач и преносилац знања, он управља социјалном ситуацијом у разреду како би створио подстицајну атмосферу за учење. Ефикасно управљање разредом представља скуп наставниковог понашања и активности, чији је циљ повећање укључености ученика у процес наставе и учења. Квалитет комуникације на релацији наставник – ученик и уважавање индивидуалних карактеристика ученика пуно зависе од личности наставника. Претпоставка је да ће они који су изградили професионални идентитет и имали прилике да изразе сопствене потенцијале у наставном раду бити успешнији наставници. Циљ рада је да се емпиријски утврди у којој мери се просветни радници осећају као самоактуализоване особе. Упитником ПОИ (Personal Orientation Inventory, Shostrom, 1980) испитано је 120 наставника из Ниша. Резултати указују на прилично висок степен самоактуализације наставника, који не зависи од формалног образовања нити од пола, а повезан је са димензијама личности: неуротицизам, екстраверзија и отвореност.

Кључне речи: наставници, самоактуализација, димензије личности, управљање разредом.

* snezanic@eunet.rs

ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ МЕНАџМЕНТ ФУНКЦИЈА

*Тања Шијаковић**

Завод за унапређивање образовања и васпитања, Београд, Србија

У раду се разматрају активности одељењских старешина основне школе, усмерене на ученике и родитеље. Полазећи од претпоставке да је проблематика у вези са радом одељењског старешине изузетно сложена, радом су обухваћени проблеми образовања које одељењске старешине стичу иницијалним школовањем; њиховим избором за старешине и критеријумима тог избора у школи; могућностима стручног усавршавања. Радом се предлаже и другачије структурисање послова одељењског старешине, у складу са основним менаџмент функцијама – планирање, организовање, вођење и вредновање. Рад садржи и резултате емпиријског истраживања, усмерене на анализу активности које реализују одељењске старешине у оквиру поменутих менаџмент функција. Активности су проучаване са аспекта њихове тежине, значајности и учесталости у раду старешине. Добијени подаци показују да је већина испитиваних активности важна за рад старешина, али истовремено тешка за извођење, па тиме и ретка у реализацији. На основу добијених података, а према критеријумима примењеног инструмента, констатовано је да је за све предвиђене активности старешинама неопходна додатна обука – било иницијална, било континуирана.

Кључне речи: одељењски старешина, менаџмент функције, активности одељењског старешине.

* tanja.sijakovic@zuov.gov.rs

ПРОФЕСИОНАЛНОСТ НАСТАВНИЧКОГ ПОЗИВА ИЗ УГЛА НАСТАВНИКА

*Весна Златаровић**

Центар за интерактивну педагогију, Београд, Србија

Рад приказује како наставници средњих и основних школа доживљавају своју професију и улоге које имају у њој. У раду се анализирају дискусије и покренута питања на форумима, блоговима и чету е-курса Узајамно професионално оснаживање. Садржаји и теме дискусија одсликавају промишљање, постојеће дилеме и конструкцију заједничког разумевања свих учесника курса у вези са наставничким позивом. Током школске 2008/09. група просветних радника је учествовала на е-курсу Узајамно професионално оснаживање. Наставници су се уписивали на курс пратећи своја интересовања и потребе. Групу чине учитељи, предметни наставници основних и средњих школа, стручни сарадници различитих година стажа, професионалног искуства и професија, као и искуства у е-образовању. Учесници су дискутовали о следећим темама: аутономија у професионалном развоју; лично искуство у професионалном развоју; професионалност у васпитању и образовању; квалитет у васпитној и образовној делатности; професионалне улоге, самовредновање. Реаговање на специфичне аспекате теме, учесталост, обим, аргументованост дописа била је ствар личног избора наставника.

Кључне речи: наставничка професија, аутономија, улоге, квалитет.

* zlatarovic.vesna@gmail.com

КАКВА СУ ДИДАКТИЧКА ЗНАЊА НАСТАВНИКА У СРБИЈИ

*Зоран Аврамовић**

Дејан Станковић

Миља Вујачић

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Педагошка и дидактичко – методичка знања наставника ретко су била централни предмет емпиријских истраживања. О тим знањима се закључује, углавном, посредно и то на основу процене квалитета иницијалног и даљег професионалног образовања наставника, те увида у педагошку праксу и постигнућа ученика. Циљ овог истраживања био је да се непосредним, емпиријским путем евидентирају, пре свега, обележја примењених дидактичких знања наставника, а потом и њихове наставне праксе. Узорак истраживања је чинило 120 наставника из две основне и две средње школе у Србији. У истраживању је коришћен упитник са питањима отвореног типа. Од наставника се тражило да наведу шта све наставници могу да ураде у описаним проблемским ситуацијама, као што су незаинтересованост ученика за школско учење, низак ниво предзнања ученика, присуство учења без разумевања.. Од наставника се тражило и да означе који од приступа деловања у проблемским ситуацијама, које су сами навели, најчешће примењују у својој пракси. У раду се дискутују резултати истраживања и указује на њихове импликације у вези са професионалном припремом наставника у Србији.

Кључне речи: наставници, дидактичка знања, наставна пракса.

* dstankovic@rcub.bg.ac.rs

КАКО УЧЕНИЦИ КОЈИ СУ ЗАВРШИЛИ СРЕДЊУ ШКОЛУ ПРОЦЕЊУЈУ СВОЈУ СТРУЧНУ ОСПОСОБЉЕНОСТ И ОСПОСОБЉЕНОСТ ЗА НАСТАВАК ШКОЛОВАЊА

*Милица Герасимовић**

Невенка Арсенијевић-Мајер

Завод за унапређивање образовања и васпитања, Београд, Србија

Стручно образовање треба да омогући дистрибуцију знања, вештина и компетенција, вертикалну и хоризонталну проходност, интегрисаност и повезивање са облицима и програмима обуке у предузећима и на тржишту рада. Обезбеђивање квалитета образовања подразумева циклично вредновање улазних, процесних и излазних индикатора. Применом емпиријске методе ово истраживање је имало за циљ да утврди достигнуто дефинисаних исхода излазних индикатора кроз однос ученика, који су завршили школовање по огледним наставним плановима и програмима у седам образовних профила у подручју рада пољопривреда, производња и прерада хране, према стеченом образовању. Излазни индикатори образовног процеса који су вредновани овим истраживањем су били: број ученика који су завршили образовни процес, број ученика који су се након завршетка запослили или наставили образовање, стручна оспособљеност ученика који су се запослили и оспособљеност за наставак школовања са аспекта самих ученика. Истраживање је отворило неколико важних питања као што су мала запосленост у струци, успостављање система квалитета образовања у целини и слично.

Кључне речи: стручно образовање, осигурање квалитета, евалуација, тржиште рада, вертикална проходност.

* milica.gerasimovic@zuov.gov.rs

УЧЕЊЕ КАО ИЗАЗОВ

*Драгана Бојковић**

Факултет за примењену психологију, Београд, Србија

Обележје данашњег времена је бити у току, пратити, колико је то могуће савремена збивања, како остати у том процесу и након формалног школовања, и након завршетка професионалне каријере. Пошла бих од констатације Жака Делора да је први степен у чему учити знати, затим учити чинити и на крају учити бити. Све ове врсте учења омогућавају живот у заједници. Учити знати подразумева широко опште образовање које представља предуслов за друге врсте учења. Тада се постављају темељи доживотног учењу. Друга фаза је оспособљавање младих да се баве неким послом, и да развијају сопствене компетенције. У овој фази битно је искуство којим се развијају способности, што је у нашој средини прилично запостављено. У неким срединама однос теорије и праксе у школама и на факултету потпуно је другачији у корист праксе. Стандарди Болоњске декларације допринеће неутралисању досадашњих уочених пропуста. На крају учити бити подразумева личну одговорност, потребу за непрестаним самосазнањем, учењем. У ери информатичког друштва „друштво које учи“ мораће да води рачуна о сваком појединцу дајући му шансе за индивидуални развој. У раду ћемо се бавити процесом осмишљавања универзитетског наставног процеса у коме се могу развијати „наговештаји“ будућих компетенција студената. Наставни процес може бити животан, стваран, мотивишући. То је најефикаснији пут за развој професионалца.

Кључне речи: учити: знати, чинити, бити, доживотно учење, универзитетска настава, компетенције студената.

* dragana.bojkovic@gmail.com

ОБРАЗОВНО ПОСТИГНУЋЕ У РАЗРЕДНОЈ НАСТАВИ У КОНТЕКСТУ КООПЕРАТИВНИХ НАСТАВНИХ СИТУАЦИЈА УЧЕЊА

*Драгана Станојевић**

Учитељски факултет, Врање, Србија

У раду су представљени резултати експерименталног истраживања о утицају кооперативних облика учења ученика на њихово образовно постигнуће у настави предмета Познавање природе и Познавање друштва. Истраживање је реализовано у четвртој разреду четири основне школе (N=264), у току једне школске године. Ефекат вршњачког сарадничког учења на продуктивност ученика сагледан је упоређивањем резултата експерименталних и контролне групе и упоређивањем резултата на нивоу подзорака (контролне варијабле: пол и општи успех ученика). Резултати истраживања указују да кооперативно учење у паровима и групама ученика утиче на бољу ефикасност учења у погледу квантитета и квалитета стеченог знања у односу на традиционалну наставу. Контролно испитивање показало је већу трајност знања ученика експерименталних група, потврђујући виши квалитет знања усвојених кооперативним учењем. Претпоставке према којима се управљају интерсубјективне трансакције у процесу вршњачког сарадничког учења и претпоставке о њиховом доприносу повећању ангажованости и продуктивности ученика, представљене су у завршном делу рада.

Кључне речи: кооперативно учење у паровима и групама ученика, интерсубјективне трансакције, активност, продуктивност ученика, трајност знања.

* dragstandr@ptt.rs

ЕФЕКТИ ПРИПРЕМНОГ ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

*Слободанка Гашић-Павишић**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Од школске 2006/2007. године у Србији је уведен припремни предшколски програм (ППП) , као део обавезног деветогодишњег образовања и васпитања. Циљ програма је да се допринесе зрелости или готовости деце за живот и рад у основној школи. Предмет овог истраживања је испитивање ефеката обавезног припремног предшколског програма, поређењем постигнућа генерације деце пре увођења овог програма и генерације деце која је похађала припремни програм. Узорак чини 60 ученика првог разреда уписаних 2009/2010. године (похађали припремни програм) и 59 ученика који су уписани 2006/2007 (последња генерација пре увођења програма). Упоређена су постигнућа ученика који су похађали ППП и оних који нису, на Тесту за испитивање првака (ТИП-1). Добијени налази не указују на значајне разлике међу њима, што се може објаснити тиме да су сва испитивана деца и пре увођења обавезног припремног програма похађала дечији вртић. Аутор анализира резултате у контексту социо-културних варијабли, међу којима су посебно значајне запосленост и образовање родитеља.

Кључне речи: Припремни предшколски програм, Тест за испитивање првака -ТИП1, постигнуће, спремност за полазак у школу

* sgasicpavisc@rcub.bg.ac.rs

ОДНОС УЧЕНИКА ПРЕМА ПРЕДМЕТИМА ПРИРОДНИХ НАУКА У СРБИЈИ

*Душица Малинић**
Бурђица Комленовић

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

У раду су интерпетирани резултати истраживања TIMSS 2007, који се тичу односа ученика према предметима природних наука у нашој земљи. Као показатељи односа узети су: а) ставови ученика према наставном предмету; б) учениково вредновање наставног предмета и в) самопоуздање ученика за одређени предмет. Истраживање је спроведено на репрезентативном узорку од 4045 ученика осмог разреда у Србији. На основу анализе података, добијених упитником за ученике, утврђено је да већина ученика из Србије има позитиван однос према биологији и географији, а истовремено, биологија представља и предмет који већина ученика вреднује више него остале предмете. Такође, опажено је да ученици који су сигурнији у своје способности за природне науке, имају више самопуздања, постижу и боље резултате на тестовима из предмета природних наука. Највиши ниво самопуздања из природних наука наши ученици су испољили из биологије, потом географије, мање из физике, а најмање из хемије. Добијени резултати интерпетирани су у контексту других резултата TIMSS 2007 и TIMSS 2003.

Кључне речи: предмети природних наука, Србија, TIMSS.

* dmalinic@rcub.bg.ac.rs

НОВИ МОДЕЛ ОБРАЗОВАЊА ПРОФЕСОРА ХЕМИЈЕ

*Драгица Тривић**

Хемијски факултет, Београд, Србија

Развој новог модела образовања професора хемије на Хемијском факултету Универзитета у Београду, покренут је с циљем да се унапреди програм основних академских студија професора хемије, повећа ефикасност студија и обезбеди боља оспособљеност за рад у школи. Израда новог плана и програма образовања професора хемије обухватила је анализу постојећег плана и програма, анализу иностраних планова и програма образовања професора, анализу наших и иностраних средњошколских и основношколских програма хемије и разматрање неопходних академских знања и способности будућих професора хемије. Полазећи од компетенција које би требало током основних студија да формирају будући професори хемије, дефинисано је језгро хемијских предмета и група предмета кроз које се они припремају за рад у школи. Кључна промена у структури плана односи се на паралелно учење хемијских садржаја и припрему за посредовање тих садржаја у школи. Студенти се од самог почетка студија припремају за различите улоге професора и промишљају за сваку област хемије на који ће начин омогућити ученицима формирање знања из те области.

Кључне речи: образовање професора хемије, компетенције професора хемије, улоге професора хемије.

* dsisovic@chem.bg.ac.rs

ОБРАЗОВНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У РАЗВОЈУ МУЛТИКУЛТУРАЛНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА ДИПЛОМАЦА

*Елена Говердовскаја **

Институт за унапређивање образовања - Државни технолошки универзитет,
Пјятигорск, Русија

Образовне технологије у мултиетничком региону Северног Кавказа требало би да допринесу развоју мултикултуралних компетенција дипломаца, који предео региона треба да доживљавају као простор за самоиспуњење, а не агресију. Направљена је технологија образовања у три фазе. Прва фаза – упознавање са групама и карактеристикама професије, средства за бављење изазовима мултикултуралног представљања компетенција. Технологије: рефлексивно учење, развој критичког мишљења, групна интеракција. Друга фаза – спецификација професионалних изазова, радионица у квази-професионалном раду. Стратегије – модуларни тренинг, студије случаја и образовна пракса: права и имитативна. Трећа фаза – студенти овладавају начинима за решавање проблема у оквиру своје специјализације. Радионица „Моделирање професионалне активности на Северном Кавказу” укључена је у план обуке. Завршно добијање сертификата – презентација, евалуација и сопствени појам о напретку. Добили смо следеће резултате: стварање будуће мултикултуралне професионалне компетенције потврђено је кроз средства и резултате професионалних задатака (вредност људи – повећање од 33%, толерантан став према културним разликама – повећање од 21%).

Кључне речи: образовне технологије, мултикултуралне компетенције, студенти.

* elena-pgtu@mail.ru

ЗНАЊЕ УЧЕНИКА ИЗ ОБЛАСТИ ЕКОЛОГИЈЕ

*Јелена Станишић**

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Развијена еколошка свест представља основни услов за успешно превазилажење еколошке кризе. Главну компоненту еколошке свести чини еколошко знање. Из тог разлога, школи се најчешће приписује главна улога када је у питању развијање еколошке свести код деце и младих. Узорак истраживања, које смо спровели у осам основних школа у Србији, чинило је 278 ученика осмог разреда који су радили тест знања из области екологије. Резултати показују да су ученици у већини тачно одговорили на питања која се односе на познавање чињеница и репродукцију градива. Међутим, лошије резултате ученици су постигли код питања која су захтевала од њих да размишљају и логички закључују на основу знања које поседују. Анализирајући одговоре ученика, закључили смо да они не разумеју узроке и последице и да не схватају улогу човека у процесима заштите животне средине. Поред квалитета еколошког знања које ученици поседују, испитали смо и да ли еколошко знање зависи од варијабли као што су место, пол и загађена и незагађена средина.

Кључне речи: знање, екологија, основна школа, ученици.

* jstanisic@rcub.bg.ac.rs

БУДУЋЕ СТРАТЕГИЈЕ И ТЕХНИКЕ НАСТАВЕ СОЛФЕЋА У СРБИЈИ

*Ивана Дробни**

Факултет музичке уметности у Београду, Србија

Настава солфеђа, једна од темељних дисциплина професионалног музичког образовања, доживљавала је бројне узлете током последњих 150 година. Успешна настава солфеђа требало би да оспособљава ученике за „мишљење звуком“ и тиме олакша рад како на настави инструмента, тако и на настави осталих дисциплина. Актуелни наставни планови и програми за овај предмет у школама за основно музичко образовање и средњем музичком образовању у Србији доста су јасно артикулисани, добро избалансиран и праћени серијом квалитетних уџбеника. Међутим, недостатак педагошког консензуса на националном нивоу, резултирао је, услед обиља различитих метода рада, веома различитим нивоима знања и вештина којима ученици владају у тренутку када конкуришу на музичке студије. Дакле, није остварен циљ наставе солфеђа „развијање музикалности и процеса писмености“ и задаци попут развоја читања, писања, разумевања музике и музичког писма, или осамостаљивања ученика и развоја њихових креативних способности. Главна стратегија друштва за превазилажење ове ситуације морала би бити, у овом тренутку, усмерена не толико на саму наставу, већ првенствено на квалитетну обуку наставног кадра којом би он био оспособљен за овладавањем техникама рада које омогућавају достизање прокламованих циљева о чему ћемо детаљније говорити у предстојећем излагању.

Кључне речи: методе, музичка педагогија, музичка писменост, планови и програми, солфеђо.

* ivana.drobni@gmail.com

КЊИЖЕВНО ДЕЛО КАО ПОДСТИЦАЈ РАЗВИЈАЊА ФУНКЦИОНАЛНЕ ПИСМЕНОСТИ У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Јелена Стевановић*

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Концепт функционална писменост данас се не може ограничити само на исправно читање, писање и овладавање математичким вештинама, већ обухвата и основно познавање рада на рачунару, као и разговорно познавање неког од светских језика. Шта више, са аспекта лингвистике функционалну писменост би требало посматрати кроз узајамно деловање граматике, правописа, стилистике, лексикологије и културе изражавања. Књижевно дело представља најбољи подстицај развијања правилног писања, говорења уз разумевање, као и потребних вештина споразумевања. Језик књижевних дела омогућава ученику понирање у правилну, стваралачку и посебну употребу језика, доприносећи развијању функционалне писмености и компетенције комуникације. Садржаји књижевних дела постају често теме писмених састава ученика. Предмет интересовања у овом раду је ниво развијености функционалне писмености у ученичким писменим саставима чија је тема повезана са прочитаним књижевним делом, које је заступљено у наставном плану и програму за осми разред. У истраживању је учествовало 150 ученика осмог разреда из двеју београдских основних школа. Прелиминарни резултати указују на незадовољавајући ниво функционалне писмености ученика, што упућује на то да би требало чешће користити књижевно дело у циљу развијања језичке културе ученика.

Кључне речи: функционална писменост, књижевно дело, писмени састав, настава српског језика, језичка култура.

* jstevanovic@rcub.bg.ac.rs

КАНОНИЧКЕ РЕЛАЦИЈЕ МОТОРИЧКЕ СТРУКТУРЕ АДОЛЕСЦЕНАТА И ЊИХОВОГ УСПЕХА У НЕКИМ НАСТАВНИМ ПРЕДМЕТИМА

*Мирољуб Ивановић**

Висока школа струковних студија, Сремска Митровица, Србија

На репрезентативном узорку ($N=122$) испитаника мушког пола, средњошколаца друге, треће и четврте године, узраста од 16–19 година, спроведено је истраживање са циљем дефинисања каноничких релација структуралног модела секундарних моторичких фактора (скуп од 16 моторичких тестова) и 5 мерних инструмената за процену успеха у школи. Добијена су два статистички значајна каноничка корена на нивоу сигурности $p < .001$, са коефицијентима каноничке корелације ($R_1 = .49$; $R_2 = .22$). Резултати указују на то да су први базични пар каноничких фактора репрезентовале линеарне комбинације варијабли између општег моторичког фактора, успеха из физичког васпитања и донекле знања из математике, са 67% заједничке варијансе каноничких варијабли, док су други канонички фактор дефинисале линеарне комбинације варијабли примарног фактора за реализацију ритмичких структура, знања из српскога језика и у минималном степену знање из математике, са 33% заједничког варијабилитета ових димензија. У раду су анализирани импликације добијених налаза.

Кључне речи: моторичке способности, школско знање, каноничке димензије, општи моторички фактор, примарни фактор за реализацију ритмичких структура.

* marijava1@nadlanu.com

КАКО УЧЕНИЦИ И НАСТАВНИЦИ ВИДЕ РЕАЛИЗАЦИЈУ ВЕРСКЕ НАСТАВЕ У ШКОЛАМА У СРБИЈИ

*Славица Шевкушић**

Владета Милин

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Праћење и евалуација наставе и њених ефеката посебно су значајни када се уводе одређене измене или новине у школски рад, како би се на време уочиле тешкоће, слабости, као и добре стране унетих новина. Једна од таквих новина је и Верска настава, која је 2002/2003. школске године добила статус изборног предмета на оба нивоа школовања. Да би се добио увид у досадашњи начин реализације и ефекте верске наставе у школама у Србији, Институт за педагошка истраживања спровео је истраживање у сарадњи са Министарством вера Србије. Истраживање о чијим налазима ће бити реч обављено је током маја 2009. године и њиме су обухваћени ученици основних и средњих школа у Београду који похађају Православни катихизис и наставници верске наставе који предају овим ученицима. Испитивање је извршено помоћу упитника којим је, поред осталог, од испитаника тражено мишљење о циљевима, наставном градиву изборног предмета, начинима реализације, као и њихова процена ефеката верске наставе. У овом раду биће речи о налазима који се односе на облике, методе рада и наставна средства која се примењују у наставном раду, а из перспективе ученика и наставника православног катихизиса у средњим школама у Београду.

Кључне речи: верска настава, методе рада, ученици, наставници.

* ssevkusic@rcub.bg.ac.yu

Cvijetičanin Stanko
Čaprić Gordana
Čudek-Slezka Sonja
Čavar Jozo
Djerić Ivana
Djević Rajka
Djurišić-Bojanović Miroslava
Drakulić Vera
Drobni Ivana
Džinović Vladimir
Ferbežer Ivan
Gajić Olivera
Gašić-Pavišić Slobodanka
Gerasimović Milica
Gluska Anna
Gojkov Grozdanka
Gomilanović Slavica
Goverdovskaja Elena
Gržinić Jasna
Gutvajn Nikoleta
Halaši Tibor
Ignjačević Maja
Ilić Aleksandra
Ivanović Miroljub
Jahić Edin
Jakovčić Martina
Janičijević Valerija
Jevtić Bisera
Joksimović Aleksandra
Jovanović Marija
Jurdana Vijekoslava
Kalamković Martin
Kalamković Snežana
Karalić Aleksandra
Kartal Vesna
Kis Irena
Klapan Anita
Kolak Ante
Komlenović Djurdjica
Kopas-Vukašinović Emina
Korać Isidora
Korotkov Aleksandar
Kovačević Branka
Kovačević Zorica
Kragulj Snježana
Krnjaja Živka
Kundačina Milinko
Kušević Barbara

Kušić Siniša
Lalić-Vučetić Nataša
Lalović Dejan
Lazarević Emilija
Ledić Jasminka
Majer Hilbert
Maksić Slavica
Malinić Dušica
Manić Emilija
Marić Djuro
Marković Živorad
Martinović Dragan
Marušić Milica
Maslov Ivanovič Jevgenij
Masnikosa Marija
Matijević Milan
Medić Snežana
Mičić Višnja
Mijić Ljubica
Mikarić Radiša
Milanković Vera
Milić Ivana
Milin Vladeta
Milin Vladeta
Milinković Jasmina
Milošević Zorica
Milošević-Ješić Snežana
Miljanović Tomka
Mirkov Snežana
Mitić Dragana
Mitrović Milica
Modić Dolores
Moskovljević Jasmina
Mumirović Hašim
Nikodinovska-Bancotovska Suzana
Nikolić Jelena
Nikolić-Maksić Tamara
Pavlović Jelena
Pavlović Mila
Pejatović Aleksandra
Pejić Ana
Perić Nevena
Perković Ivana
Pešić Jelena
Petrović Milena
Pinoza-Kukurin Zorina
Piorkovska Katarina
Pitula Beata
Plut Dijana
Polovina Nada

Popović-Mladenović Tijana
Prtljaga Snežana
Rajčević Petar
Rončević Nena
Saher A. Vieslava
Savović Branka
Segedinac Mirjana
Sladoje-Bošnjak Biljana
Smiljanić Dragana
Smiljković Stana
Smolović Emina
Spasenović Vera
Stanisavljević Jelena
Stanišić Jelena
Stanković Dejan
Stanković Ivana
Stanojević Dragana
Stanojević Katarina
Starc Jasmina
Stevanović Jelena
Stojanović Aleksandar
Stojanović Buba
Stojiljković Snežana
Stojšić-Gašparovski Vera
Subotić-Mihailović Nina
Suzić Nenad
Šefer Jasmina
Ševkušić Slavica
Šijaković Tanja
Šimonji-Černak Ruženka
Šinkovec Urša
Tavčar-Krajnc Marina
Todorović Jelisaveta
Trifunović Mladen
Trivić Dragica
Vašinski Arkadius
Višnjić Dragoljub
Vlah Nataša
Vlahović Eleonora
Vlahović M. Boško
Vrcelj Sofija
Vujačić Milja
Vujasin Biljana
Vujović Željko
Vuk Ružica
Vukićević Nataša
Zeba Radmila
Zlatarović Vesna
Zorica Vejinović
Željeznov-Seničar Maruška

Žiropađa Ljubomir
Živković Dragica